

Univerzita Karlova v Praze
Právnická fakulta

Edita Krejčířová

**OCHRANA OSOBNÍCH ÚDAJŮ NA INTERNETU PODLE
PRÁVA EVROPSKÉ UNIE**

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Václav Šmejkal, Ph.D.
Katedra evropského práva
Datum vypracování práce: 11. června 2013

ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracovala samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 11. června 2013

Edita Krejčířová

PODĚKOVÁNÍ

Na tomto místě bych chtěla poděkovat zejména vedoucímu mé práce, panu JUDr. Václavu Šmejkalovi, Ph.D. za aktivní přístup a cenné rady. Dále děkuji advokátce Mgr. Andree Jarolímkové za konzultace týkající se odborné stránky ochrany osobních údajů na internetu. V neposlední řadě bych ráda poděkovala také rodině a přátelům, kteří mě při psaní této práce podporovali.

OBSAH

OBSAH	1
1. ÚVOD DO PROBLEMATIKY	3
1.1. Hlavní cíle	5
1.2. Metodologie	7
2. OSOBNÍ ÚDAJE NA INTERNETU PODLE SOUČASNÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY .	9
2.1. Osobní údaje a zakotvení jejich ochrany v právu EU	9
2.1.1. Obecná definice	10
2.1.2. Citlivé údaje	12
2.1.3. Osobní údaje na internetu	12
2.1.4. Základní práva a povinnosti	14
2.1.5. Specifické instituce EU v oblasti ochrany osobních údajů	19
2.2. Specifické technologie	22
2.2.1. Cookies	22
2.2.2. Cloud computing	31
3. ZMĚNY PRÁVNÍ ÚPRAVY PODLE NÁVRHU OBECNÉHO NAŘÍZENÍ O OCHRANĚ ÚDAJŮ	40
3.1. Osobní údaje a jejich zakotvení v návrhu Obecného nařízení o ochraně údajů	
3.1.1. Definice osobních údajů	41
3.1.2. Citlivé údaje	42
3.1.3. Definice osobních údajů na internetu	42
3.1.4. Základní práva a povinnosti subjektů	43
3.1.5. Specifické instituce EU v oblasti ochrany osobních údajů	53
3.2. Specifické technologie	55
3.2.1. Cookies	55
3.2.2. Cloud computing	56
3.2.3. Jak Obecné nařízení o ochraně údajů reflektuje současný vývoj informačních technologií?	58
4. ZÁVĚR	61
SEZNAM ZKRATEK	65
POUŽITÁ LITERATURA	66
PŘÍLOHY	75

NÁZEV PRÁCE V ANGLICKÉM JAZYCE	77
ABSTRAKT	77
SHRNUTÍ.....	79
KLÍČOVÁ SLOVA	81

1. ÚVOD DO PROBLEMATIKY

Internet představuje fenomén moderní doby a jeho popularita prudce stoupá i v Evropské unii (dále jen „EU“). Ostatně, první zemí světa, která uzákonila právo každého občana na internetové připojení o určité minimální rychlosti, byl členský stát EU – Finsko.¹ Dávno jsou pryč doby, kdy veškeré statky měly hmotnou podobu. Spolu s vývojem informačních technologií byla přenesena část našeho běžného života do virtuálního prostoru. Prostřednictvím internetu mezi sebou komunikujeme, sledujeme televizní vysílání, posloucháme hudbu, čteme noviny atd. I většinu svých peněz máme v elektronické podobě na bankovních účtech a elektronickou formou s nimi platíme. Stejně tak se nacházejí ve virtuálním prostoru i naše osobní údaje.

Osobní údaj lze zjednodušeně chápat jako jakoukoli informaci, jejímž prostřednictvím lze určitou osobu identifikovat (viz kapitola 2.1.1.). Osobní údaje nás provázejí od začátku života (např. rodiče dnes běžně ukládají na své profily na Facebooku fotografie svého novorozeného dítěte) až do jeho samého konce. Z tohoto důvodu se informace stala jedním z nejcennějších, ale také nejzneužívanějších nástrojů moderní doby. Průměrný uživatel internetu totiž často uvádí své osobní údaje na internetových stránkách, ale zpravidla už nepátrá po jejich dalším osudu. Tyto údaje jsou však mnohdy předmětem obchodování. Například výše zmíněná sociální síť Facebook má jako jednu z podmínek zřízení účtu nakládání s vašimi údaji: „udělujete nám nevýhradní, přenosnou, převoditelnou, celosvětovou bezúplatnou (royalty-free) licenci na použití veškerého obsahu podléhajícího duševnímu vlastnictví, který zveřejníte na Facebooku nebo v návaznosti na něj“.²

Veřejné i soukromé subjekty dnes tedy disponují značným množstvím informací o jednotlivcích a právní úprava toho, jak s těmito informacemi nakládat, prošla nejen v EU velmi složitým vývojem. Jednou z příčin tohoto mnohdy dramatického vývoje je i právně teoretický problém nakládání s osobními údaji, který pramení z rozporu mezi dvěma základními svobodami zakotvenými v Listině základních práv Evropské unie³

¹ Finland makes broadband a 'legal right'. *BBC News* [online]. 1.7.2010 [cit. 2013-03-28]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/news/10461048>

² Facebook [online]. © 2013 [cit. 2013-06-08]. Dostupné z: <http://www.facebook.com/legal/terms>

³ Listina základních práv Evropské unie. In: *Úřední věstník Evropské unie*. 2007, č. 303, řada C.

Dostupné z: <http://eur->

[lex.europa.eu/JOIndex.do?year=2007&serie=C&textfield2=303&Submit=Hledat&_submit=Hledat&ihtmlang=cs](http://eur-lex.europa.eu/JOIndex.do?year=2007&serie=C&textfield2=303&Submit=Hledat&_submit=Hledat&ihtmlang=cs)

(dále jen „Listina ZPEU“). Listina ZPEU deklaruje, že „každý má právo na ochranu osobních údajů, které se ho týkají“.⁴ Zároveň však zakotvuje svobodu projevu a informací, což „zahrnuje svobodu zastávat názory a přijímat a rozšiřovat informace nebo myšlenky bez zasahování veřejné moci a bez ohledu na hranice“.⁵ Tento rozpor v základních právech dle Listiny ZPEU reflektuje i stav společnosti, v níž vedle sebe existují zastánci přísné ochrany osobních údajů a příznivci svobodného rozšiřování informací. Mezi představitelé druhé skupiny se řadí i extremistická hnutí, která ve virtuálním prostředí bojují za „svobodný internet“ (např. hnutí Anonymous⁶). Tento boj za volné šíření informací formou tzv. hackerských útoků zaznamenala po několika členských státech v nedávné době i Česká republika. Terčem útoku se staly také banky, v jejichž případě se „hackerům“ podařilo získat přístup k osobním údajům klientů.⁷

Výše uvedený rozpor v základních svobodách se vyskytuje v právu EU také na úrovni vnitřního trhu. Vytvoření vnitřního trhu⁸ uvedlo v život základní zásady jeho fungování, mezi něž se řadí volný pohyb služeb, zboží a kapitálu. Zejména volný pohyb služeb úzce souvisí s volným pohybem osobních údajů, který zakotvuje Směrnice o ochraně údajů⁹. Volný pohyb osobních údajů však není bezbřehý a často naráží na právo na ochranu osobnosti. Tudíž je patrné, že vývoj ochrany osobních údajů v tomto směru zcela jistě nebyl ukončen a bude zajímavé pozorovat, jak se EU v budoucnu s touto otázkou vyrovná. Nicméně, nastínění problematiky rozporu mezi jednotlivými právy EU v této práci slouží pouze k ilustraci základů ochrany osobních údajů, a proto na tomto místě práce téma rozporu těchto práv opouští.

³ Ochrana osobních údajů. *EUR-Lex* [online]. [2010] [cit. 2013-02-24]. Dostupné z: http://eur-lex.europa.eu/cs/dossier/dossier_02.htm

Listina základních práv Evropské unie. In: *Úřední věstník Evropské unie*. 2007.

⁴ Listina ZPEU (opakovaná citace), článek 8

⁵ Listina ZPEU (op. cit.), čl. 11

⁶ About Us. *ANONYMOUS ANALYTICS* [online]. [2012] [cit. 2013-03-28].

Dostupné z: <http://anonanalytics.com/>

⁷ Hackeři napadli web UniCredit Bank. Administrátor měl prý heslo Banka123 [online]. 11.3.2013 [cit. 2013-03-28]. ISSN 1213-7693. Dostupné z: <http://byznys.ihned.cz/zpravodajstvi/c1-59481780-hackeri-napadli-web-unicredit-bank-administrator-mel-pry-heslo-banka123>

⁸ Základy vnitřního trhu byly položeny v roce 1957 Smlouvou o založení Evropského hospodářského společenství

⁹ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES ze dne 24. října 1995 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů (Směrnice o ochraně údajů), čl. 1. In: *Úřední věstník Evropské unie*. 1995, č. 281, řada L. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31995L0046:CS:NOT>

Ochrana osobních údajů na internetu představuje velké téma dnes a jistě i v budoucnu, neboť si nikdo nepřeje, aby se jeho osobní údaje dostaly do nepovolaných (byť virtuálních) rukou. Pro pochopení prostředí internetu, o němž tato práce pojednává, je nutné tento pojem vysvětlit - internet označuje světovou komunikační síť, do níž jsou připojeny počítače, které si mezi sebou mohou vyměňovat data.¹⁰

EU se snaží reagovat na vývoj internetu a informačních technologií, ovšem vzhledem ke zdlouhavosti legislativního procesu, nelze vždy postupovat pružně. Ačkoliv se již v rámci EU podařilo přijmout řadu dílčích právních norem (např. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/58/ES ze dne 12. července 2002 o zpracování osobních údajů a ochraně soukromí v odvětví elektronických komunikací), souhrnná úprava právních vztahů na internetu zatím v EU chybí. Proto si v současné době musí právo EU vystačit s aplikací obecných právních norem na internetové prostředí.

Mohlo by se na první pohled zdát, že toto specifické prostředí zásadně mění povahu právních vztahů. Nutno dodat, že ve většině případů tomu tak není. K tomuto tématu uvádí Radim Polčák: „Proměny v potřebách praktického poznání právních institutů nemohou právo jako systém pravidel nijak ovlivnit, neboť teoretický fundament jeho doktríny zůstává identický“.¹¹ Primárně se tedy i na prostředí internetu aplikuje obecná úprava ochrany osobních údajů, ale velmi důležitou roli zde hraje také judikatura a doktrína.

1.1. Hlavní cíle

Práce si klade za hlavní cíl stručně popsat a vysvětlit zakotvení ochrany osobních údajů na internetu v právu EU a následně zkoumat, jestli a jak tato právní úprava reflektuje současný vývoj informačních technologií. Na základě rešerše z běžně dostupných internetových zdrojů byla stanovena hypotéza, že právo EU nereaguje pružně na výzvy moderní doby a že tedy v oblasti internetu neposkytuje dostatečné právní záruky ochrany osobních údajů. Práce tuto hypotézu objektivně zkoumá a snaží se nalézat odpovědi na související otázky. V čem spočívají nedostatky současné úpravy

¹⁰ Pojem Internet. *ABZ slovník cizích slov* [online]. © 2005-2006 [cit. 2013-02-18]. Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/internet>

¹¹ POLČÁK, Radim. *Internet a proměny práva*. Praha: Auditorium, 2012, s. 11-15. Téma (Auditorium). ISBN 978-80-87284-22-3.

ochrany osobních údajů podle práva EU? Jak lze případné nedostatky právní úpravy napravit? Existuje na půdě EU iniciativa, která nabízí řešení právních problémů ochrany osobních údajů?

Vzhledem k tomu, že existuje mnoho technologií, jejichž prostřednictvím dochází ke zpracování osobních údajů na internetu, byly jako předmět podrobnějšího zkoumání v této práci zvoleny dvě nejčastěji užívané - cloud computing a cookies. Tyto technologie slouží jako vhodný příklad problematiky současné úpravy ochrany osobních údajů na internetu, neboť se v nich promítá celé spektrum možných rizik, jimž musí právní úprava ochrany osobních údajů v prostředí internetu čelit.

Cloud computing představuje velký potenciál pro ekonomický rozvoj EU, ale zároveň s sebou přináší značné problémy pro ochranu osobních údajů uživatelů této služby. Druhá technologie, cookies, představuje poněkud jiný problém. Uživatelé internetu si ve většině případů vůbec nejsou vědomi, jaká rizika pro ochranu jejich údajů přináší a často ani neví, že cookies používají. EU se z tohoto důvodu snaží legislativně omezovat nejrizikovější druhy cookies a posílit tím ochranu uživatelů internetu. Mezi členskými státy momentálně nepanuje úplná shoda v právní úpravě těchto technologií a současné právo EU na ochranu osobních údajů k jednotnému výkladu také příliš nepřispívá. Práce se snaží upozornovat na největší právní úskalí těchto technologií, rozebírá je a následně se pokouší podle dostupných pramenů nalézat jejich řešení.

Dalším neméně podstatným cílem této práce je stručně představit návrh nového Nařízení Evropského parlamentu a Rady 2012/0011 (COD) ze dne 25. ledna 2012 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů a zkoumat, jaké může mít dopady na současnou právní úpravu ochrany osobních údajů a na zkoumané technologie. Tato část práce se snaží analyzovat, jestli vůbec (a jakým způsobem) návrh reflektuje řešení právních problémů navržených v této práci.

Vzhledem k tomu, že zákonná úprava je vždy pozadu oproti progresivnímu vývoji informačních technologií, práce neopomíjí ani roli judikatury, která má jakožto „nálezců práva“ možnost flexibilněji reagovat na neustálý vývoj těchto technologií.

1.2. Metodologie

Co se metodologie při tvorbě této práce týče, nejdříve bylo nutné provést důkladnou rešerši technologií, které zasahují do oblasti ochrany osobních údajů. Za tímto účelem jsem pracovala se stanovisky Pracovní skupiny pro ochranu údajů zřízené podle článku 29 (viz dále), která se vyjadřují k aktuálním problémům ochrany osobních údajů a snaží se nalézat jejich řešení podle práva EU. Poté, co jsem na základě těchto stanovisek identifikovala obecná rizika ochrany osobních údajů na internetu, která hrozí jeho uživatelům, jsem se zaměřila na specifické technologie - cloud computing a cookies.

Nicméně, aby práce mohla fungovat jako ucelený souhrn informací ke zkoumané otázce bylo nezbytné popsat rámec ochrany osobních údajů v právu EU a definovat základní pojmy, které mají v prostředí internetu určité modifikace. V tomto případě jsem postupovala systémovou metodou,¹² kterou jsem vystavěla zejména na znění jednotlivých právních norem evropského práva, stanovisek Pracovní skupiny pro ochranu údajů zřízené podle článku 29, dokumentů Evropské komise, apod.

V částech práce věnovaným specifickým technologiím jsem čerpala poznatky ze stanovisek Pracovní skupiny pro ochranu údajů zřízené podle článku 29, z českých právních časopisů (Revue pro právo a technologie, Právní rádce) ze sekce technologie internetových zahraničních deníků (např. The Telegraph, BBC News) a z cizojazyčných publikací zaštitěných zahraničními univerzitami (např. Stanford Technology Law Review). Vzhledem k tomu, že úprava ochrany osobních údajů na internetu je v současné době do značné míry v kompetenci jednotlivých členských států, zvolila jsem pro vysvětlení určitých právních úskalí těchto specifických technologií metodu právní komparatistiky.¹³

Závěrečná kapitola se zabývá navrženou reformou ochrany osobních údajů v EU. Cílem této kapitoly bylo analyzovat, jakým způsobem reflektuje nová úprava problémy současné koncepce ochrany osobních údajů v EU a jak reaguje na vývoj informačních technologií. V této části práce bylo nutné důkladně nastudovat znění návrhů nových legislativních dokumentů, důvodové zprávy a názory odborné veřejnosti (zpravidla

¹² Viz KNAPP, Viktor. *Vědecká propedeutika pro právníky*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2003, s. 82-86. ISBN 80-86432-54-8.

¹³ Viz KNAPP, Viktor. *Vědecká propedeutika pro právníky*. 1. vyd. Praha: Eurolex Bohemia, 2003, s. 87-89. ISBN 80-86432-54-8.

v cizím jazyce) se zaměřením na rizikové oblasti, které jsem vymezila v předešlých kapitolách. Následně jsem posuzovala dopady nové úpravy na specifické technologie.

Z metodologického hlediska spočívala náročnost tvorby této práce zejména v tom, že neexistuje publikace v českém jazyce, která by komplexně shrnovala problematiku ochrany osobních údajů na internetu podle práva EU. Ovšem ani v cizojazyčné literatuře (anglické či francouzské) není toto téma souhrnně shrnuto. Vývoj informačních technologií jde velmi rychle kupředu, zatímco právo a odborná literatura na něj reagují až se zpožděním, v této oblasti tudíž panuje nedostatek nejen v oblasti právních předpisů, ale i kvalitní odborné literatury. Nejrychleji reaguje na tyto změny již zmiňovaná Pracovní skupina pro ochranu údajů zřízená podle článku 29, která se zabývá výkladem práva v oblasti ochrany osobních údajů a snaží se vyhledávat problémy a nalézat jejich právní řešení. Proto byla důležitým vodítkem pro pojmenování problémů v této práci právě stanoviska této skupiny. Nicméně stanoviska pracovní skupiny zpravidla neobsahují odlišné názory nebo diskusi, která schválenému stanovisku předcházela. Za účelem polemiky s názory Pracovní skupiny byly tedy do práce promítnuty také vědecké práce či přepisy projevů zahraničních odborníků v oblasti práva informačních technologií.¹⁴

¹⁴ Viz dále - např. projev Frederika Zuiderveena Borgesia v Evropském parlamentu, článek Jeffreyho Rosena ve Stanford Technology Law Review atd.

2. OSOBNÍ ÚDAJE NA INTERNETU PODLE SOUČASNÉ PRÁVNÍ ÚPRAVY

2.1. Osobní údaje a zakotvení jejich ochrany v právu EU

Cílem právní úpravy ochrany osobních údajů v EU je dodržování vysoké úrovně ochrany soukromí za současného neomezování volného pohybu osobních údajů.¹⁵ Každý členský stát je z tohoto důvodu povinen ustanovit nezávislý subjekt, který na ochranu osobních údajů v daném státě dohlíží (v ČR je tímto subjektem Úřad pro ochranu osobních údajů).¹⁶

V primárním právu Evropské unie je ochrana osobních údajů zakotvena ve Smlouvě o fungování EU tak, že „každý má právo na ochranu osobních údajů, které se jej týkají“.¹⁷ Vzhledem k tomu, že se základní lidská práva stala součástí primárního práva, patří mezi prameny práva na ochranu osobních údajů i Listina ZPEU, která zakotvuje ochranu osobních údajů ve svém článku 8.¹⁸

Sekundární právo provádí ochranu osobních údajů zejména prostřednictvím směrnic. Nejdůležitější z nich je směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES ze dne 24. října 1995 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů (dále jen „Směrnice o ochraně údajů“), která obsahuje základní úpravu ochrany osobních údajů.¹⁹ Konkretizaci Směrnice o ochraně údajů pro oblast elektronických komunikací představuje směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/58/ES ze dne 12. července 2002 o zpracování osobních údajů a ochraně soukromí v odvětví elektronických komunikací (dále jen „Směrnice

¹⁵ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES ze dne 24. října 1995 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů (Směrnice o ochraně údajů), čl. 1. In: Úřední věstník Evropské unie. 1995, č. 281, řada L. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31995L0046:CS:NOT>

¹⁶ Ochrana osobních údajů. EUR-Lex [online]. [2010] [cit. 2013-02-24]. Dostupné z: http://eur-lex.europa.eu/cs/dossier/dossier_02.htm

¹⁷ Konsolidované znění Smlouvy o fungování Evropské unie (dále jen „SFEU“), čl. 16. In: *Úřední věstník Evropské unie*. 2010, č. 83, řada C. Dostupné z: http://eur-lex.europa.eu/JOIndex.do?year=2010&serie=C&textfield2=83&Submit=Hledat&_submit=Hledat&ihmlang=cs

¹⁸ TICHÝ, Luboš. *Evropské právo*. 4. vyd. Praha: C.H. Beck, 2011, s. 241-245. Právní učebnice (C.H. Beck). ISBN 9788074003332.

¹⁹ Směrnice o ochraně údajů (op. cit.)

o elektronických komunikacích“).²⁰ Naopak oblast zpracovávání osobních údajů orgány a institucemi EU upravuje nařízení 45/2001 z 18. prosince 2000 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů orgány a institucemi Společenství a o volném pohybu těchto údajů.²¹

V oblasti sekundárního práva mají velký význam také rozhodnutí, která upravují dílčí otázky ohledně ochrany osobních údajů (např. Rámcové rozhodnutí Rady 2008/977/SVV ze dne 27. listopadu 2008 o ochraně osobních údajů zpracovávaných v rámci policejní a justiční spolupráce v trestních věcech). Existuje ještě mnoho dalších právních předpisů týkajících se ochrany osobních údajů, ale jejich taxativní vyjmenovávání není účelem této práce.

Zcela zásadní změnu v rámci sekundárního práva přináší návrh Nařízení Evropského parlamentu a Rady 2012/0011 (COD) ze dne 25. ledna 2012 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů (dále jen „Obecné nařízení o ochraně údajů“). O zásadní změnu se jedná především z toho důvodu, že nová úprava ochrany údajů bude provedena formou nařízení, které má přímý účinek (dále viz kapitola 3).

V souhrnu je nutné poukázat na důležitost přesného vymezení pojmů, s nimiž právní úprava ochrany osobních údajů pracuje. Právní definice těchto specifických pojmů se v mnohém liší od jejich významu v běžném jazyce, proto jsou dále v textu uvedeny přesně z hlediska práva EU. Zejména pro případy aplikace právní úpravy ochrany osobních údajů na jednotlivé technologie je nezbytné osvojit si základní definiční vymezení podle Směrnice o ochraně údajů.

2.1.1. Obecná definice

Jak již bylo vysvětleno výše, základní normou právní úpravy ochrany osobních údajů je Směrnice o ochraně údajů. Tato směrnice definuje osobní údaje jako: „veškeré

²⁰ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/58/ES ze dne 12. července 2002 o zpracování osobních údajů a ochraně soukromí v odvětví elektronických komunikací (Směrnice o soukromí a elektronických komunikacích). In: *Úřední věstník Evropské unie*. 2002, č. 201, řada L. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32002L0058:cs:HTML>

²¹ Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 45/2001 ze dne 18. prosince 2000 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů orgány a institucemi Společenství a o volném pohybu těchto údajů. In: *Úřední věstník Evropské unie*. 2001, č. 008, řada L. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001R0045:cs:HTML>

informace o identifikované nebo identifikovatelné osobě (subjekt údajů)“.²² Definice doslovně vychází z Úmluvy Rady Evropy č. 108/1981, o ochraně osob, se zřetelem na automatizované zpracování osobních dat (dále jen „Úmluva Rady Evropy“).²³

Nicméně Směrnice o ochraně údajů definici osobních údajů uvedenou v Úmluvě Rady Evropy rozšiřuje a uvádí, že

*„identifikovatelnou osobou se rozumí osoba, kterou lze přímo nebo nepřímo identifikovat, zejména s odkazem na identifikační číslo nebo na jeden či více zvláštních prvků její fyzické, fyziologické, psychické, ekonomické, kulturní nebo sociální identity“.*²⁴

Z výše uvedeného tedy plyne, že osobní údaj je informace, ale musí se vztahovat k fyzické osobě. Určitá právní úskalí ovšem přináší ono kritérium „identifikovatelnosti“ osoby, neboli odlišení dané osoby od osob jiných. Například pouhou informací o odlišném zevnějšku určité osoby pochopitelně nelze chápat jako osobní údaj. Dle definice se jedná o osobní údaj až v případě, kdy má toto odlišení určitou kvalitu. Pracovní skupina zřízená podle článku 29 uvádí ve svém stanovisku, že „fyzickou osobu lze považovat za identifikovatelnou, pokud by ji bylo možno v rámci skupiny osob odlišit od ostatních členů dané skupiny a v důsledku toho s ní odlišně zacházet“.²⁵ Mezi osobní údaje, jejichž prostřednictvím lze osobu zcela odlišit, patří především celé jméno a trvalé bydliště osoby nebo její telefonní číslo, e-mailová adresa atd.

Další část definice osobních údajů však uvádí, že postačí k naplnění tohoto pojmu, je-li jejich prostřednictvím osoba alespoň identifikovatelná. To znamená, že držitel údajů nemusí disponovat údaji, které umožňují plnou identifikovatelnost osoby (viz výše). K tomu, aby se jednalo o osobní údaje postačí, je-li jejich držitel na základě těchto údajů spolu s užitím údajů z jiných zdrojů (např. evidence obyvatel) schopen danou osobu dohledat.

²² Směrnice o ochraně údajů (op. cit.), čl. 2 odst. 1 písm. a)

²³ Úmluva o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních dat č. 108/1981, článek 2. In: *Sbírka mezinárodních smluv*. 2001, č. 115. Dostupné z: http://conventions.coe.int/Default.asp?pg=Treaty/Translations/TranslationsChart_en.htm#108

²⁴ Směrnice o ochraně údajů (op. cit.), čl. 2 odst. 1 a)

²⁵ Stanovisko č. 08/2012 poskytující další údaje týkající diskuse o reformě ochrany údajů. In: *Opinions and recommendations*. 2012. Dostupné z: http://ec.europa.eu/justice/data-protection/article-29/documentation/opinion-recommendation/index_en.htm

V souhrnu lze o problematice identifikovatelnosti osoby konstatovat, že neexistuje jednoznačná odpověď na otázku, zda je osoba prostřednictvím daného údaje dostatečně identifikovaná nebo identifikovatelná. Obecně lze říci, že se považuje za plně identifikovanou, pokud známe její jméno a příjmení, adresu a datum narození. Pokud však máme o osobě jiné údaje umožňující její identifikaci, bude při určování, zda se jedná o osobní údaj, vždy záležet na konkrétních okolnostech.²⁶

2.1.2. Citlivé údaje

Speciální kategorii osobních údajů představují citlivé údaje, neboť požívají přísnější ochrany. Směrnice o ochraně údajů uvádí citlivé údaje formou taxativního výčtu:

„Členské státy zakáží zpracování osobních údajů, které odhalují rasový či etnický původ, politické názory, náboženské nebo filozofické přesvědčení, odborovou příslušnost, jakož i zpracování údajů týkajících se zdraví a sexuálního života.“²⁷

Tento taxativní výčet bude pravděpodobně rozšířen o některé další typy osobních údajů v rámci návrhu nového Obecného nařízení o ochraně údajů (viz kapitola 3.1.1.). Nicméně, i v současné době mají některé členské státy v právních úpravách zakotven širší okruh citlivých údajů, než který uvádí Směrnice o ochraně údajů. Například český zákon o ochraně osobních údajů považuje za citlivé údaje i údaje genetické, biometrické, národnostní a údaje o odsouzení za trestný čin.²⁸

Ze zákazu zpracovávání těchto údajů ovšem Směrnice o ochraně údajů připouští výjimky. Jedná se o případy, kdy subjekt údajů s takovým zpracováváním udělí výslovný souhlas, nebo kdy je toto zpracovávání nezbytné k obraně životně důležitých zájmů subjektu a tento subjekt není způsobilý souhlas udělit apod.²⁹

2.1.3. Osobní údaje na internetu

Směrnice o ochraně údajů neuvádí speciální definici osobních údajů na internetu. Nicméně definice jednotlivých druhů údajů typických pro prostředí internetu (např.

²⁶ MAŠTALKA, Jiří. *Osobní údaje, právo a my*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2008, s. 13 - 20. Beckova edice ABC. ISBN 978-807-4000-331.

²⁷ Směrnice o ochraně údajů (op. cit.), čl. 8 odst. 1

²⁸ Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů, § 4 odst. 1 písm. b). In: Sbírka zákonů.

²⁹ Směrnice o ochraně údajů (op. cit.), čl. 8 odst. 2

„provozní údaj“, „lokalizační údaj“, „elektronická pošta“) obsahuje Směrnice o elektronických komunikacích.³⁰

Jak je zmíněno již v úvodu této práce, v oblasti internetu se použijí ve většině případů právní normy užívané v „hmotném prostředí“. Ostatně i Směrnice o ochraně údajů stanoví, že na osobní údaje na internetu se aplikuje obecná definice osobních údajů dle článku 2 této směrnice.³¹ Nicméně, internet představuje specifické prostředí, a proto při definičním vymezení osobních údajů na internetu hraje velmi důležitou roli judikatura.

Judikatura k definici osobních údajů na internetu

Rozhodnutí Soudního dvora EU (dále jen „Soudní dvůr“), které se jako jedno z prvních zabývalo otázkou ochrany osobních údajů na internetu, bylo vydáno v rámci řízení o předběžné otázce na základě žádosti Švédska.³² Původní vnitrostátní řízení posuzovalo případ paní B. Lindqvist, která ve svém bydlišti a na svém osobním počítači vytvořila internetové stránky s cílem umožnit farníkům získat potřebné informace o biřmování. Paní B. Lindqvist požádala správce internetových stránek Švédské církve, aby zajistil propojení mezi jejími stránkami a stránkami této církve. Uvedené stránky obsahovaly informace o B. Lindqvist a o jejích spolupracovnících z farnosti, včetně jejich úplných jmen a některých dalších údajů. Paní B. Lindqvist o vzniku internetových stránek s jejich údaji neinformovala ani své kolegy ani příslušný vnitrostátní orgán dozoru.

Soudní dvůr v rozsudku tohoto řízení o předběžné otázce uvedl, že „úkon, který spočívá v tom, že se na internetové stránce odkáže na různé osoby, které jsou identifikovány buď svým jménem, nebo jinými prostředky, například telefonním číslem nebo údaji o pracovních poměrech a zálibách, je „zcela nebo částečně automatizovaným zpracováním osobních údajů“ ve smyslu čl. 3 odst. 1 směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES ze dne 24. října 1995 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů“.

³⁰ Směrnice o elektronických komunikacích (op. cit.), čl. 2

³¹ Směrnice o ochraně údajů (op. cit.), 14. bod odůvodnění

³² Rozsudek Soudního dvora ze dne 6. listopadu 2003. Trestní řízení proti Bodil Lindqvist. Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce: Göta hovrätt - Švédsko. Věc C-101/01. In: *Sbírka soudních rozhodnutí*. 2003, 2003 I-12971. Dostupné z: <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=cs&jur=C,T,F&num=C-101/01&td=ALL>

Z tohoto právního názoru Soudního dvora tedy plynou dva důležité závěry. Zaprvé, že se jedná o osobní údaj v případě, pokud je umístěn na internetové stránce a lze jeho prostřednictvím osobu identifikovat. A zadruhé tímto výrokem Soudní dvůr také konstatuje, že v případě odkazování na identifikovatelné osoby uvedené na internetové stránce, se jedná o zpracování osobních údajů.

Zásadní rozhodnutí, které významně zpřesnilo definiční vymezení osobních údajů na internetu, byl rozsudek Soudního dvora ve věci Scarlet proti SABAM.³³ Soudní dvůr se primárně zabýval souladem požadavku belgického kolektivního správce SABAM s unijním právem, aby poskytovatel internetového připojení společnost Scarlet Extended SA filtroval sdělení přenášena prostřednictvím peer-to-peer sítě (sít', která umožňuje přímou komunikaci uživatelů). Prostřednictvím této sítě uživatelé přenášeli autorská díla obsažená v repertoáru spravovaném kolektivním správcem SABAM.

Soudní dvůr rozhodl, že by vnitrostátní soud vydáním příkazu ukládajícího poskytovateli internetového připojení povinnost zavést systém filtrování nerespektoval požadavek zajistit spravedlivou rovnováhu mezi právem duševního vlastnictví na straně jedné a svobodou podnikání právem na ochranu osobních údajů a svobodou přijímat a rozšiřovat informace na straně druhé.

Nicméně, Soudní dvůr se v rozsudku dotkl otázky shromažďování a identifikace IP adresy ve vztahu k ochraně osobních údajů a vyslovil právní názor, že: „tyto adresy, jsou vzhledem k tomu, že umožňují přesně určit totožnost uvedených uživatelů, chráněny osobními údaji“.³⁴ Tímto rozsudkem tedy Soudní dvůr oficiálně zařadil IP adresu mezi osobní údaje a určil tím další směřování vývoje ochrany osobních údajů na internetu v EU (viz kapitola 3.1.3.).

2.1.4. Základní práva a povinnosti

Práva subjektu údajů

Jak vyplývá z definice osobních údajů podle Směrnice o ochraně údajů, subjektem údajů je fyzická osoba, jíž se dané osobní údaje týkají.³⁵ Zároveň musí být tato osoba

³³ Rozsudek Soudního dvora ze dne 24. listopadu 2011. Scarlet Extended SA proti Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs SCRL (SABAM). Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce: Cour d'appel de Bruxelles - Belgique. Věc C-70/10. In: *Sbírka soudních rozhodnutí*. 2011.

Dostupné z: <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=cs&jur=C,T,F&num=C-70/10&td=ALL>

³⁴ C-70/10 (op. cit.), odst. 51

³⁵ MAŠTALKA, Jiří. *Osobní údaje, právo a my* (op. cit.)

identifikovaná nebo alespoň identifikovatelná. V odůvodnění této směrnice se výslovně stanoví, že „systémy zpracování údajů slouží lidem“ a zároveň že „musí bez ohledu na státní občanství nebo bydliště fyzických osob dodržovat základní svobody a práva těchto osob“.³⁶

Nicméně, některá pravidla ochrany údajů se mohou za určitých okolností vztahovat i na právnické osoby. Směrnice o elektronických komunikacích, uvádí:

„Ustanovení této směrnice upřesňují a doplňují směrnici 95/46/ES pro účely uvedené v odstavci 1. Navíc poskytují ochranu oprávněných zájmů účastníků, kteří jsou právnickými osobami.“³⁷

Právní řády členských států EU se v úpravě mnohých institutů liší a je tomu tak i na poli ochrany osobních údajů. Soudní dvůr EU v rozsudku z roku 2001 uvedl, že „nic nebrání členskému státu v tom, aby působnost vnitrostátních právních předpisů provádějících ustanovení směrnice 95/46 rozšířil i na oblasti, které nejsou do rozsahu působnosti této směrnice zahrnuty, pokud tomu nestojí v cestě žádné ustanovení práva Společenství“.³⁸ Na základě tohoto rozsudku některé členské státy (např. Itálie, Rakousko, Lucembursko) skutečně rozšířily působnost předpisů přijatých na základě Směrnice o ochraně údajů i na zpracování údajů o právnických osobách.³⁹

Co se práv subjektů údajů týče, ať již fyzických či právnických osob, je zásadní jejich právo na přístup k údajům. Přístup k údajům zahrnuje dle Směrnice o ochraně údajů několik dílčích práv vůči správci. Např. právo získat od správce potvrzení, že údaje, které se ho týkají, jsou či nejsou zpracovávány; sdělení o těchto údajích; oznámení postupu automatického zpracování těchto údajů; právo na opravu, výmaz nebo blokování těchto údajů atd.⁴⁰ Směrnice o ochraně údajů ovšem uvádí i výjimky z přístupu subjektu údajů k údajům, jež se ho týkají. Jako příklad omezení přístupu

³⁶ Směrnice o ochraně údajů (op. cit.), 2. bod odůvodnění

³⁷ Směrnice o elektronických komunikacích (op. cit.), čl. 1 odst. 2

³⁸ C-101/01 (op. cit.)

³⁹ Stanovisko č. 4/2007 k pojmu osobní údaje. In: *Opinions and recommendations*. 2007.

Dostupné z: http://ec.europa.eu/justice/data-protection/article-29/documentation/opinion-recommendation/index_en.htm

⁴⁰ Směrnice o ochraně údajů (op. cit.), čl. 12

k těmto údajům lze uvést např. omezení z důvodu bezpečnosti státu, obrany, předcházení trestným činům.⁴¹

Významný nástroj sloužící k ochraně subjektu údajů představuje také právo vznést námitku proti zpracování osobních údajů, které se tohoto subjektu týkají (zejména v případech zpracování ve veřejném zájmu, za účelem marketingu atd.).⁴² Pokud je námitka oprávněná, nesmí se zahájené zpracování týkat těchto údajů.

Neméně důležité je právo každé osoby nestat se subjektem rozhodnutí, které bylo přijato na základě automatizovaného zpracování údajů určeného k hodnocení jejich osobnosti (pracovního výkonu, spolehlivosti atd.).⁴³ Každá osoba má také v případě porušení práv na ochranu osobních údajů právo předložit věc soudu a právo na náhradu utrpěné škody od správce.⁴⁴

Povinnosti správce

Směrnice o ochraně údajů vymezuje správce jako „*jakýkoli subjekt, který sám nebo společně s jinými určuje účel a prostředky zpracování osobních údajů*“.⁴⁵ Tato definice správce jakožto subjektu údajů je velmi široká. Správcem tedy může být osoba právnická i fyzická, osoba veřejného i soukromého práva. Nicméně vždy se musí jednat o určitý právní subjekt (např. správcem nemůže být pouhé oddělení obchodní společnosti). Základní úloha správce spočívá v řízení zpracování osobních údajů a především v tom, že za zpracování údajů odpovídá.⁴⁶

Směrnice o ochraně údajů definuje pojem zpracování osobních údajů a uvádí demonstrativní výčet jeho forem:

„jakýkoli úkon nebo soubor úkonů s osobními údaji, které jsou prováděny pomocí či bez pomoci automatizovaných postupů, jako je shromažďování, zaznamenávání, uspořádávání, uchovávání, přizpůsobování nebo pozměňování, vyhledávání,

⁴¹ Směrnice o ochraně údajů (op. cit.), čl. 13

⁴² Směrnice o ochraně údajů (op. cit.), čl. 14

⁴³ Směrnice o ochraně údajů (op. cit.), čl. 15

⁴⁴ Směrnice o ochraně údajů (op. cit.), čl. 22 a 23

⁴⁵ Směrnice o ochraně údajů (op. cit.), čl. 2 odst. 1 d)

⁴⁶ MAŠTALKA, Jiří. *Osobní údaje, právo a my* (op. cit.)

konzultace, použití, sdělení prostřednictvím přenosu, šíření nebo jakékoli jiné zpřístupnění, srovnání či kombinování, jakož i blokování, výmaz nebo likvidace“.⁴⁷

Primární a nejdůležitější povinností správce je zajistit, aby bylo zpracování osobních údajů v souladu se zásadami dle Směrnice o ochraně údajů. Nejdůležitějšími z těchto zásad jsou: zásada zákonného a korektního způsobu zpracování, legitimního účelu zpracování, přesnosti a přiměřenosti zpracovaných údajů a zásada uchovávání údajů jen po dobu nezbytnou k uskutečnění cílů zpracování.⁴⁸ Kromě dodržování zásad zpracování osobních údajů má správce také povinnost přijmout vhodná technická a organizační opatření na ochranu osobních údajů, které shromažďuje.⁴⁹

Co se týče povinnosti správce ve vztahu k subjektu údajů, tak musí poskytovat subjektu údajů informace v případě shromažďování údajů.⁵⁰ Nesmírně důležitá je i oznamovací povinnost správce vůči orgánu dozoru. Na jejím základě musí správce před zahájením automatizovaného zpracování osobních údajů zaslat oznámení orgánu dozoru (v ČR je tímto orgánem Úřad pro ochranu osobních údajů).

Správce × zpracovatel

Nicméně, role správce zahrnuje i provádění samotného zpracování osobních údajů. Tímto úkolem ovšem může, ale nemusí, správce v souladu se Směrnicí o ochraně osobních údajů pověřit zpracovatele. Zpracovatele tato směrnice definuje jako „*jakýkoli subjekt, který zpracovává osobní údaje pro správce*“.⁵¹ Stejně tak jako v případě správce i zpracovatel musí být určitým právním subjektem.

Správce musí zpracovatele pečlivě vybírat, aby splňoval technické i bezpečnostní nároky dle Směrnice o ochraně údajů.⁵² Zpracování údajů zpracovatelem musí probíhat na základě smlouvy nebo právního aktu, kde je zpracovateli mimo jiné uloženo jednat pouze podle pokynů správce.⁵³ Tato limitace jednání zpracovatele je nezbytná, neboť za zpracování plně odpovídá správce.

⁴⁷ Směrnice o ochraně údajů (op. cit.), čl. 2

⁴⁸ Směrnice o ochraně údajů (op. cit.), čl. 6

⁴⁹ Směrnice o ochraně údajů (op. cit.), čl. 17

⁵⁰ Směrnice o ochraně údajů (op. cit.), čl. 10 a 11

⁵¹ Směrnice o ochraně údajů (op. cit.), čl. 2

⁵² Směrnice o ochraně údajů (op. cit.), čl. 17 odst. 2

⁵³ Směrnice o ochraně údajů (op. cit.), čl. 17 odst. 3

Komplikace v praxi působí případy, kdy zpracovává osobní údaje další subjekt pověřený zpracovatelem. Tento subjekt, který zpracovává osobní údaje je pak také zpracovatelem. Směrnice o ochraně údajů toto výslovně neřeší a vnitrostátní úpravy členských států v této otázce také nejsou jednoznačné. Nicméně, v souladu s názory Pracovní skupiny může zpracovatel zadávat zpracování údajů dílčím zpracovatelům výlučně se souhlasem správce. Zpracovatel je také povinen informovat správce o veškerých změnách ohledně subdodavatelů (dílčích zpracovatelů) a proti těmto změnám má správce možnost vznést námitku nebo může smlouvu ukončit. Tento názor pracovní skupiny na úpravu vztahů se subdodavatelem reflektuje i návrh nové úpravy ochrany údajů podle práva EU (viz kapitola 3.2.2).⁵⁴

Nutno dodat, že správce nese za zpracovávání osobních údajů odpovědnost, a proto je nutné pamatovat na případné další zpracovatele ve smlouvě, kterou správce uzavírá se zpracovatelem původním. Podrobné smluvní zakotvení problematiky dalších zpracovatelů hraje čím dál tím větší roli zejména v prostředí internetu, kde mnohdy správce nemá možnost zjistit případné další subjekty participující na zpracování údajů.

Souhlas se zpracováním osobních údajů

Směrnice o ochraně údajů zakotvuje definici souhlasu subjektu údajů jako:

*„jakýkoli svobodný, výslovný a vědomý projev vůle, kterým subjekt údajů dává své svolení k tomu, aby osobní údaje, které se jej týkají, byly předmětem zpracování“.*⁵⁵

Po formální stránce by měl souhlas obsahovat označení subjektu údajů, správce a vymezení osobních údajů, na něž se vztahuje. Formulace onoho vymezení by měla být co nejkonkrétnější, aby udělení souhlasu nemohlo být následně zpochybněno. Nemělo by tedy v textu souhlasu chybět uvedení účelu zpracování daných osobních údajů. S takto vymezeným účelem zpracování osobních údajů se potom pojí i určení míry povinností při zpracování osobních údajů.⁵⁶

⁵⁴ Stanovisko č. 05/2012 ke cloud computingu. In: *Opinions and recommendations*. 2012. Dostupné z: http://ec.europa.eu/justice/data-protection/article-29/documentation/opinion-recommendation/index_en.htm

⁵⁵ Směrnice o ochraně údajů (op. cit.), čl. 2 odst. 1 písm. h)

⁵⁶ MAŠTALKA, Jiří. *Osobní údaje, právo a my* (op. cit.)

Směrnice o ochraně údajů dále řadí mezi zásady pro oprávněné zpracování údajů i to, že zpracování osobních údajů může být provedeno pouze, pokud subjekt údajů nezpochybnitelně udělil souhlas.⁵⁷

2.1.5. Specifické instituce EU v oblasti ochrany osobních údajů

Důležitou roli v prosazování pravidel pro ochranu osobních údajů v EU hrají nepochybně orgány ochrany údajů. Článek 16 Smlouvy o fungování EU zakotvuje kontrolu nad dodržováním pravidel o ochraně fyzických osob při zpracování osobních údajů institucemi apod. prostřednictvím nezávislých orgánů.

Jak konstatoval v nedávném rozsudku Soudní dvůr, tato nezávislost představuje zcela elementární podmínku kontroly. Ve výroku Soudní dvůr uvádí, že Německo nesplnilo povinnosti, které pro něj plynou z práva EU⁵⁸, neboť „podrobilo státnímu dohledu orgány dozoru pověřené dohledem nad zpracováním osobních údajů neveřejnoprávními organizacemi a veřejnoprávními podniky“⁵⁹. Podle názoru Soudního dvora je tedy nutné nezávislost kontrolních orgánů v tomto případě chápat velmi striktně.

V návaznosti na článek 16 Smlouvy o fungování EU bylo přijato Nařízení o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů orgány a institucemi Společenství a o volném pohybu těchto údajů (dále jen „Nařízení č. 45/2001“).⁶⁰ Nařízení 45/2001 uvedlo v život institucionální zakotvení orgánů kontrolujících dodržování ochrany osobních údajů subjekty veřejného práva.

Evropský inspektor ochrany údajů

Na vrcholu hierarchie kontrolních orgánů zakotvených v Nařízení č. 45/2001 stojí Evropský inspektor ochrany údajů (dále jen „Evropský inspektor“), který je povinen zajistit, „aby orgány a instituce Společenství dodržovaly základní práva a svobody

⁵⁷ Směrnice o ochraně údajů (op. cit.), čl. 7

⁵⁸ Konkrétně čl. 28 odst. 1 druhého pododstavce Směrnice o ochraně údajů, který zní: „Tyto orgány plní úkoly, kterými jsou pověřeny, zcela nezávisle.“

⁵⁹ Rozsudek Soudního dvora ze dne 9. března 2010. Evropská komise proti Spolkové republice Německo. Věc C-518/07. In: *Sbírka soudních rozhodnutí*. 2010, 2010 I-01885. Dostupné z: <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=cs&jur=C,T,F&num=C-518/07&td=ALL>

⁶⁰ Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 45/2001 ze dne 18. prosince 2000 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů orgány a institucemi Společenství a o volném pohybu těchto údajů (Nařízení č. 45/2001). In: *Úřední věstník Evropské unie*. 2000, č. 8, řada L. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/JOHtml.do?uri=OJ:L:2001:008:SOM:EN:HTML>

fyzických osob, zejména jejich právo na soukromí“⁶¹. Podrobnější úpravu výkonu funkce Evropského inspektora obsahuje rozhodnutí Parlamentu, Rady a Komise z července 2002.⁶²

Úřad Evropského inspektora vznikl v roce 2004. Evropský inspektor vykonává svou funkci jako zcela nezávislý kontrolní orgán se sídlem v Bruselu, pověřený dohledem nad tím, jak orgány a instituce Unie nakládají s osobními údaji fyzických osob.

Nařízení č. 45/2001 zakotvuje povinnosti Evropského inspektora.⁶³ Mezi tyto povinnosti patří zejména povinnost mlčenlivosti, (ta se váže i na zaměstnance tohoto úřadu). Dalšími povinnostmi Evropského inspektora jsou posuzování stížností, provádění vyšetřování, poskytování poradenství, provádění předběžné kontroly a také kontrola a zajišťování uplatňování Nařízení č. 45/2001 atd. Naopak mezi pravomoci Evropského inspektora patří získání přístupu k potřebným osobním údajům shromážděným správcem, nařízení opravy, blokování, výmazu nebo zničení údajů, předložení věci Soudnímu dvoru atd.

Evropský inspektor je členem pracovní skupiny zřízené podle článku 29 Směrnice o ochraně údajů (viz níže), která sdružuje vnitrostátní úřady pro ochranu údajů. Spolupracuje také s inspektory ochrany údajů jednotlivých institucí EU a s orgány dozoru pro ochranu údajů na základě policejní a soudní spolupráce v rámci EU (Europol, Eurojust apod.)

Evropský inspektor za účelem řádného výkonu své funkce vydává různé dokumenty. Nejčastější z nich jsou především stanoviska, v nichž se vyjadřuje k navrhované legislativě Komise v oblasti ochrany osobních údajů. Dále vydává dokumenty, které podrobně analyzují některé otázky. Jakožto výsledek své celoroční práce předkládá Evropskému parlamentu, Radě a Komisi výroční zprávu. Tato zpráva reflektuje vývoj v prostoru svobody, bezpečnosti a práva, technologický vývoj, a jejich vliv na ochranu osobních údajů.⁶⁴

⁶¹ Nařízení č. 45/2001 (op. cit.), čl. 41

⁶² Rozhodnutí Evropského parlamentu, Rady a Komise č. 1247/2002/ES ze dne 1. července 2002 o úpravě a obecných podmínkách výkonu funkce evropského inspektora ochrany údajů. In: *Úřední věstník Evropské unie*. 2002, č. 183, řada L. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/JOHtml.do?uri=OJ:L:2002:183:SOM:EN:HTML>

⁶³ Nařízení č. 45/2001 (op. cit.), čl. 45 a 46

⁶⁴ Evropský inspektor ochrany údajů. *Euroskop.cz* [online]. © 2005-13 [cit. 2013-03-30]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/88/sekce/inspektor-ochrany-udaju/>

Inspektor ochrany údajů

Podle Nařízení č. 45/2001 musí každý orgán a každá instituce EU jmenovat alespoň jednoho inspektora údajů.⁶⁵ Ten má povinnosti ve vztahu k ochraně osobních údajů uvnitř instituce a zároveň spolupracuje s Evropským inspektorem. Například zpracovávání citlivých údajů danou institucí nebo orgánem podléhá vždy předběžné kontrole Evropského inspektora.⁶⁶

Evropská komise

Evropská komise (dále jen „Komise“), jakožto hlavní představitel výkonné moci v EU, hraje klíčovou roli v oblasti ochrany osobních údajů. Komise má v mnoha případech významnou pravomoc doplňovat prováděcími předpisy sekundární právo a tato její role bude podle Obecného nařízení ochrany údajů ještě posílena (viz kapitola 3.1.5.).

Útvar, kterému byla na úrovni Komise svěřena mimo jiné oblast ochrany osobních údajů, je Generální ředitelství pro vnitřní trh a služby („DG MARKT“). Prostřednictvím DG MARKT tedy Komise podává návrhy právních předpisů a koordinuje politiku ochrany osobních údajů v EU.⁶⁷ Velmi užitečnými dokumenty vydávanými Komisí jsou sdělení a jiné zprávy, které reagují na aktuální problémy v oblasti ochrany údajů.

Dalším útvarem, který se podílí na práci Komise je Výbor zřízený podle článku 31 Směrnice o ochraně údajů (dále jen „Výbor“). Výbor především napomáhá Komisi v otázkách ochrany osobních údajů. Skládá se ze zástupců členských států a předsedá mu zástupce Komise. Výbor zaujímá stanoviska k chystaným opatřením Komise. Pokud Komise následně přijme opatření, které není v souladu se stanoviskem výboru, musí tento nesoulad sdělit Radě. V takovém případě buď Komise odloží použitelnost opatření nebo má Rada možnost přijmout jiné rozhodnutí.

Pracovní skupina pro ochranu údajů zřízená podle článku 29

Charakteristické znaky Pracovní skupiny pro ochranu údajů zřízené podle článku 29 Směrnice o ochraně údajů (dále jen „Pracovní skupina“) představuje zejména nezávislost a poradní funkce. Jejím úkolem ovšem není pouze funkce poradní, ale

⁶⁵ Nařízení č. 45/2001 (op. cit.), čl. 24

⁶⁶ Evropský inspektor ochrany údajů. *Euroskop.cz* (op. cit.)

⁶⁷ KUNER, Christopher. *European data privacy law and online business*. New York: Oxford University Press, 2003. ISBN 01-992-4423-5.

jedním z jejích hlavních úkolů je také poskytovat pokyny k výkladu právní úpravy ochrany údajů v EU.⁶⁸ Pracovní skupinu tvoří zástupci orgánů dozoru jednotlivých členských států a institucí EU. Mezi její hlavní činnosti patří posuzování uplatňování vnitrostátních předpisů na základě Směrnice o ochraně údajů, poradenství a zaujímání stanovisek pro Komisi atd.⁶⁹ Stanoviska Pracovní skupiny jsou velmi cenným zdrojem výkladu právní úpravy, neboť se často vyjadřují k aktuálním otázkám. Nicméně, tato stanoviska nejsou závazná, takže nelze vynutit jejich dodržování.

2.2. Specifické technologie

2.2.1. Cookies

Evropská unie už delší dobu bojuje proti masovému využívání cookies a jejich ukládání do počítačů nic netušících internetových uživatelů. Tedy zejména proti takovému využívání, které není nezbytné pro fungování služby, kterou si uživatel vybral. Za účelem ochrany údajů uživatelů internetu a jejich lepší informovanosti EU pracuje na právní regulaci cookies. Jak uvádí Pracovní skupina: „Mnoho průzkumů veřejného mínění dokládalo a i nadále dokládá, že průměrný uživatel internetu si není vědom toho, že je jeho chování sledováno za pomoci souboru cookie nebo jiných jedinečných identifikátorů, kým a za jakým účelem.“⁷⁰

Podle definice Pracovní skupiny znamená cookie (v překladu „sušenka“ či „koláček“) „krátký alfanumerický text, který poskytovatel sítě ukládá do koncového zařízení subjektu údajů“.⁷¹ Jinými slovy, cookie představuje malý soubor dat, který je ukládán do počítače uživatele internetu a slouží zejména k tomu, aby provozovatel

⁶⁸ Sdělení Komise Evropskému Parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů, č. KOM (2010) 609, Komplexní přístup k ochraně osobních údajů v Evropské unii. *Eur-lex* [online]. [2010] [cit. 2013-03-30]. Dostupné z: http://eur-lex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!DocNumber&lg=EN&type_doc=COMfinal&an_doc=2010&nu_doc=609, v konečném znění

⁶⁹ Stanovisko č. 2/2008 k přezkumu směrnice 2002/58/ES o soukromí a elektronických komunikacích (neboli ePrivacy Directive). In: *Opinions and remmendations*. 2008. Dostupné z: http://ec.europa.eu/justice/data-protection/article-29/documentation/opinion-recommendation/index_en.htm

⁷⁰ Stanovisko č. 16/2011 k doporučení organizací EASA/IAB o osvědčených postupech při on-line behaviorálně cílené reklamě. In: *Opinions and remmendations*. 2011. Dostupné z: http://ec.europa.eu/justice/data-protection/article-29/documentation/opinion-recommendation/index_en.htm

⁷¹ Stanovisko č. 2/2010 k internetové reklamě zaměřené na chování. In: *Opinions and remmendations*. 2011. Dostupné z: http://ec.europa.eu/justice/data-protection/article-29/documentation/opinion-recommendation/index_en.htm

serveru mohl jednotlivé uživatele rozlišit. Cílem tohoto rozlišování bývá zejména přesnější a individuálnější inzerování na těchto stránkách (tzv. on-line behaviorálně cílená reklama⁷²), monitorování chování uživatele internetu atd. Tyto různé formy sledování uživatele na internetu mají zároveň často povahu zpracovávání osobních údajů. Nicméně, některé internetové stránky by bez určitých cookies nemohly fungovat. Nebylo by například možné bez těchto cookies, aby si daná internetová stránka pamatovala nastavení uživatele, takže by bylo nutné se pokaždé znovu na dané stránce přihlašovat a znovu nastavovat daný účet (např. na sociálních sítích atd.)⁷³

Právní regulace cookies

Základem právního rámce, který se v současnosti vztahuje na využití cookies, je Směrnice o elektronických komunikacích. Pro úpravu cookies je důležité především ustanovení článku 5 odst. 3, které požaduje získání informovaného souhlasu k uchování informací nebo získání přístupu k uchovaným informacím v koncovém zařízení uživatele. K tomuto požadavku na informovaný souhlas se vyjádřila i Pracovní skupina: „Pro jakékoli ukládání cookies...a jakékoli následné využití předem uložených cookies pro účely získávání přístupu k informacím o subjektu údajů bude tedy nutné vyhovět požadavku čl. 5 odst. 3.“⁷⁴ Jinými slovy, podle Pracovní skupiny je v případě ukládání cookies nebo získávání přístupu k již uloženým cookies vždy nutný informovaný souhlas uživatele, bez ohledu na charakter zpracovávaných informací o subjektu údajů.

Složitější situace ovšem nastává v případě, kdy lze informace shromážděné prostřednictvím cookie považovat za osobní údaje. Jedná se o případy, kdy by příslušný provozovatel serveru (správce osobních údajů) mohl na základě těchto informací, případně i s využitím dalších údajů, které má k dispozici, identifikovat konkrétní osobu. V těchto situacích se pak uplatní jak čl. 5 odst. 3 Směrnice o elektronických komunikacích, tak právní rámec dle Směrnice o ochraně údajů.

⁷² „Online behaviorální reklama (také známa jako zájmově orientovaná reklama) je způsob zobrazování reklamy na navštívených internetových stránkách tak, aby reklama více odpovídala zájmům uživatelů a byla tak pro ně relevantní a vhodná. Zájmy jsou založeny na předchozí internetové aktivitě (navštěvnosti).“ Zdroj: O behaviorálním cílení reklamy. *Your online choices* [online]. [2013] [cit. 2013-04-01]. Dostupné z: <http://www.youronlinechoices.com/cz/o-behavioralnim-cileni-reklamy>

⁷³ Cookies v EU od května? Jedině s výslovným souhlasem návštěvníka. *BRADBURY media. JustIT.cz* [online]. © 2013 [cit. 2013-06-05]. Dostupné z: <http://www.justit.cz/wordpress/2011/03/09/cookies-v-eu-od-kvetna-jedine-s-vyslovnym-souhlasem-navstevnika/>

⁷⁴ Stanovisko č. 2/2010 k internetové reklamě zaměřené na chování (op. cit.)

Vzhledem k tomu, že existuje mnoho druhů cookies, je třeba zdůraznit, že některá představují minimální rizika pro ochranu osobních údajů. Jedná se například o cookies, která pouze ukládají preference daného uživatele internetových stránek (např. nastavení pozadí stránky, barvu, atd.). Naopak riziko porušení práva na ochranu údajů představují ty druhy cookies, která shromažďují informace o chování daného uživatele.⁷⁵

Příkladem takových cookies, které by mohly naplňovat definici osobního údaje dle Směrnice o ochraně údajů, jsou cookies využívané k cílené reklamě zaměřené na chování. Tato reklama prostřednictvím cookies často shromažďuje IP adresy a zpracovává jedinečné identifikátory. Za použití IP adresy a těchto identifikátorů pak lze provádět sledování uživatele konkrétního počítače, což umožňuje jeho následné „rozpoznání“. Tyto informace se mohou také vztahovat na konkrétní vlastnosti či chování osoby, čímž danou osobu odlišují od ostatních subjektů. Spolu s dalšími údaji (např. registračními) pak lze mnohdy osobu blíže identifikovat, což už představuje charakteristický znak osobních údajů dle Směrnice o ochraně údajů.

V případě, kdy jsou prostřednictvím cookies zpracovávány osobní údaje může nastat situace, kdy budou použitelná ustanovení obou směrnic. Řešení těchto situací přináší Směrnice o elektronických komunikacích, která uvádí, že se Směrnice o ochraně údajů vztahuje „na všechny záležitosti týkající se ochrany základních práv a svobod, které nejsou zvláštním způsobem upraveny touto směrnicí“.⁷⁶ Směrnice o ochraně údajů je tedy aplikovatelná v plném rozsahu s výjimkou ustanovení, která speciálně upravuje Směrnice o elektronických komunikacích.⁷⁷

Přechod z principu opt-out na princip opt-in

Jak již bylo zmíněno, Evropská unie vyvíjí značné úsilí za účelem regulace cookies a technologií podobného typu. Z tohoto důvodu byla také v nedávné době novelizována Směrnice o elektronických komunikacích prostřednictvím směrnice č. 2009/136/ES.⁷⁸

⁷⁵ CAREY, Peter a Eduardo USTARAN. *E-privacy and online data protection*. London: Butterworths, 2002. ISBN 04-069-4588-8.

⁷⁶ Směrnice o elektronických komunikacích (op. cit.), 10. bod odůvodnění

⁷⁷ Stanovisko č. 2/2010 k internetové reklamě zaměřené na chování (op. cit.)

⁷⁸ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/136/ES ze dne 25. listopadu 2009, kterou se mění směrnice 2002/22/ES o univerzální službě a právech uživatelů týkajících se sítí a služeb elektronických komunikací, směrnice 2002/58/ES o zpracování osobních údajů a ochraně soukromí v odvětví elektronických komunikací a nařízení (ES) č. 2006/2004 o spolupráci mezi vnitrostátními orgány příslušnými pro vymáhání dodržování zákonů na ochranu zájmů spotřebitele. In: *Úřední věstník Evropské unie*. 2009, č. 337, řada L. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/JOHtml.do?uri=OJ:L:2009:337:SOM:CS:HTML>

Tato novelizovaná úprava přinesla zcela nová pravidla pro poskytovatele elektronických služeb, především pak zavedla princip opt-in ve vztahu k informovanému souhlasu uživatele. Nově tedy článek 5 odst. 3 Směrnice o elektronických komunikacích ve znění směrnice 2009/136/ES uvádí:

„Členské státy zajistí, aby uchovávání informací nebo získávání přístupu k již uchovávaným informacím bylo v koncovém zařízení účastníka nebo uživatele povoleno pouze pod podmínkou, že dotčený účastník či uživatel poskytl svůj souhlas poté, co mu byly poskytnuty jasné a úplné informace v souladu se směrnicí 95/46/ES, mimo jiné o účelu zpracování. To nebrání technickému ukládání nebo takovému přístupu, jehož jediným účelem je provedení přenosu sdělení prostřednictvím sítě elektronických komunikací, nebo je-li to nezbytně nutné k tomu, aby mohl poskytovatel služeb informační společnosti poskytovat služby, které si účastník nebo uživatel výslovně vyžádal.“⁷⁹

Podstatou tohoto ustanovení je tedy odklon od dosavadního principu opt-out a přechod k principu opt-in. Princip opt-out spočívá v tom, že uživatel služby musí být informován, proč je cookie ukládáno do jeho počítače a musí mít možnost následně toto ukládání (nebo jiné jednání) odmítnout. Jako příklad lze uvést udělování souhlasu na základě mechanismu opt-out v nastavení prohlížeče Google Chrome. Uživatel má možnost změnit přednastavenou variantu (pole doporučeno):

„Soubory cookie:

- ✓ *Povolit nastavení místních dat (doporučeno)*
- *Uchovávat místní údaje jen do zavření prohlížeče*
- *Bránit webům v nastavení jakýchkoli dat*
- *Blokovat soubory cookie třetích stran a data webových stránek“⁸⁰*

⁷⁹ Směrnice 2009/136/ES (op. cit.), čl. 5 odst. 3

⁸⁰ Nastavení. *Chrome* [online]. [2013] [cit. 2013-06-06]. Dostupné z: <chrome://settings/content>

Uživatel tedy v tomto případě odmítá ukládání cookies až následně. Naopak u principu opt-in musí uživatel nejdříve dát souhlas a teprve potom může být v jeho počítači cookie uloženo. Jinými slovy, princip opt-in je z uživatelského hlediska bezpečnější, neboť bez souhlasu uživatele cookie nemůže být v jeho počítači uloženo.⁸¹ Jako příklad ukázkového zavedení principu opt-in lze uvést internetové stránky britského orgánu dozoru pro ochranu osobních údajů (viz Příloha 2).⁸²

Ovšem jak uvádí druhá věta revidovaného článku 5 odst. 3, existují výjimky z principu opt-in. Aby cookie splnilo požadavky na výjimku musí být jeho „jediným účelem“ použití „provedení přenosu sdělení prostřednictvím sítě elektronických komunikací“, nebo musí být „nezbytně nutné k tomu, aby mohl poskytovatel služeb v informační společnosti poskytovat služby, které si účastník nebo uživatel výslovně vyžádal“.⁸³ V odůvodnění Směrnice 2009/136/ES, která novelizovala Směrnici o elektronických komunikacích, se mimo jiné uvádí:

„Výjimky z povinnosti poskytnout informace a nabídnout právo na odmítnutí by se měly omezovat na situace, kdy jsou technické uchování nebo přístup striktně nezbytné pro legitimní účel zpřístupnit uživateli konkrétní službu, o níž účastník nebo uživatel výslovně požádal.“⁸⁴

Jinými slovy, pro uplatnění výjimky musí existovat zřejmé spojení mezi striktní nezbytností cookie a dodáním služby, o níž účastník výslovně požádal. Jako příklad specifického druhu cookies, na něž se vztahuje výjimka, lze použít „cookies pro vstup uživatele“. Tento druh cookies se používá ke sledování vstupu uživatele při vyplňování internetových formulářů nebo při sledování položek u tzv. nákupního koše. V obou případech si však uživatel zvolil tuto formu „zakliknutím“ tlačítka (např. „vložit do nákupního koše“). Tato cookies jsou tedy nezbytná pro poskytnutí služby, kterou

⁸¹ Evropou obchází strašidlo cookies. *Lupa.cz* [online]. © 1998 – 2013 [cit. 2013-06-06]. Dostupné z: <http://www.lupa.cz/clanky/evropou-obchazi-strasidlo-cookies/>

⁸² CAREY, Peter a Eduardo USTARAN. *E-privacy and online data protection*. London: Butterworths, 2002, s. 225. ISBN 04-069-4588-8.

⁸³ Směrnice o elektronických komunikacích (op. cit.), čl. 5 odst. 3

⁸⁴ Směrnice 2009/136/ES (op. cit.), 66. bod odůvodnění

si uživatel vyžádal a jsou vázaná na jeho jednání (např. zakliknutí tlačítka, vyplnění formuláře).⁸⁵

Na tomto místě je vhodné uvést, že zavedení principu opt-in vyvolalo bouřlivé reakce. V řadách odpůrců se často objevuje názor, že tato novelizace „zabije internetové nákupy“ nebo dokonce, že „zabije samotný internet“.⁸⁶ Tento extrémní důsledek nelze rozumně předpokládat, ale není vyloučeno, že když bude uživatel internetu na každé webové stránce upozorňován ohledně sledování jeho chování formou cookies (o které se dosud nestaral), poklesne jeho důvěra v bezpečnost internetu a zpomalí se rychlost jeho surfování na internetu (uživatel bude muset provést „jeden klik“ navíc).⁸⁷

Na zavedení principu opt-in se však snesla vlna kritiky i z toho důvodu, že EU ochranu uživatelů posiluje takovým způsobem, že by se mohlo zdát, že považuje uživatele internetu za „nesvéprávné“. Kritici argumentují zejména tím, že internetové prohlížeče jsou v dnešní době vybaveny možností cookies blokovat, takže uživatel internetu má možnost blokování cookies upravit přímo v nastavení internetového prohlížeče. Kompromisem mezi těmito přístupy by mohlo být, kdyby namísto současného výchozího nastavení prohlížeče, který cookies neblokuje, bylo uloženo poskytovatelům těchto prohlížečů, aby do výchozího nastavení zadali blokování cookies.⁸⁸

Nicméně i přesto, že smyslem nové úpravy článku 5 odst. 3 bylo zavedení principu opt-in, způsobila formulace tohoto ustanovení značné interpretační nejasnosti. V odůvodnění Směrnice 2009/136/ES se totiž uvádí:

„Je-li to technicky možné a efektivní, může být v souladu s příslušnými ustanoveními směrnice 95/46/ES souhlas uživatele se zpracováním údajů vyjádřen vhodným nastavením prohlížeče nebo jiné aplikace.“⁸⁹

⁸⁵ Stanovisko č. 4/2012 k výjimce z požadavku na souhlas s cookies. In: *Opinions and recommendations*. 2012. Dostupné z: http://ec.europa.eu/justice/data-protection/article-29/documentation/opinion-recommendation/index_en.htm

⁸⁶ EU cookie law: stop whining and just get on with it. *Wired.co.uk* [online]. © 2013 [cit. 2013-06-06]. Dostupné z: <http://www.wired.co.uk/news/archive/2012-05/24/eu-cookie-law-moaning>

⁸⁷ Cookie sem, cookie tam...pokračování. *PositiveZero.co.uk* [online]. © 2012 [cit. 2013-06-06]. Dostupné z: <http://www.positivezero.co.uk/cs-CZ/#blog/cookie-sem-cookie-tam-pokracovani.html>

⁸⁸ Cookies v EU od května? Jedině s výslovným souhlasem návštěvníka. *BRADBURY media. JustIT.cz* [online]. © 2013 [cit. 2013-06-05]. Dostupné z: <http://www.justit.cz/wordpress/2011/03/09/cookies-v-eu-od-kvetna-jedine-s-vyslovnym-souhlasem-navstevnika/>

⁸⁹ Směrnice 2009/136/ES (op. cit.), 66. bod odůvodnění

Tohle zdánlivě nenápadné konstatování však spíše koresponduje s principem opt-out, protože internetové prohlížeče sice v dnešní době umožňují různé možnosti blokování cookies, nicméně zpravidla jsou od výrobce nastaveny tak, že cookies neblokují (viz výše). Pokud by tedy nastavení internetového prohlížeče mělo být bráno jako souhlas uživatele, tak skutečně zůstává zachován princip opt-out, neboť uživatel by teprve následnou změnou nastavení prohlížeče vyjádřil svůj nesouhlas (tzv. odmítnutí služby).⁹⁰

Interpretace tohoto ustanovení, která zachovává princip opt-out, samozřejmě vyhovuje subjektům využívajících cookies např. ke svým podnikatelským účelům. Nicméně, nejednoznačnost výkladu směrnice způsobila v některých členských státech mimo jiné i problémy s včasnou implementací směrnice 2009/136/ES (např. ve Velké Británii). Pracovní skupina, která se k tomuto tématu vyjadřovala v několika svých stanoviscích, však jednoznačně uvádí, že podle článku 5 odst. 3 platí princip opt-in.⁹¹ I když nejsou stanoviska Pracovní skupiny závazná, dá se očekávat, že by se v rámci případného soudního sporu bral velký ohled na názor této autority. Tuto skutečnost dokládá i fakt, že britský orgán dozoru nad ochranou osobních údajů (The Information Commissioner's Office) také zastává názor, že pouhé nastavení prohlížeče nevyhovuje principu opt-in dle směrnice 2009/136/ES.⁹²

Členské státy byly povinny implementovat novou úpravu do svých právních řádů nejpozději do 25. května 2011. Česká republika tak učinila novelou zákona o elektronických komunikacích s účinností od 1. ledna 2012. Novelizované znění § 89 odst. 3 zákona o elektronických komunikacích tedy zní:

„Každý, kdo hodlá používat nebo používá síť elektronických komunikací k ukládání údajů nebo k získávání přístupu k údajům uloženým v koncových zařízeních účastníků nebo uživatelů, je povinen tyto účastníky nebo uživatele předem prokazatelně informovat o rozsahu a účelu jejich zpracování a je povinen nabídnout jim možnost takové zpracování odmítnout. Tato povinnost neplatí pro technické

⁹⁰ Evropou obchází strašidlo cookies. *Lupa.cz* (op. cit.)

⁹¹ Stanovisko č. 16/2011 k doporučení organizací EASA/IAB o osvědčených postupech při on-line behaviorálně cílené reklamě. In: *Opinions and recommendations*. 2011. Dostupné z: http://ec.europa.eu/justice/data-protection/article-29/documentation/opinion-recommendation/index_en.htm

⁹² NEWS Technology. *BBC* [online]. © 2013 [cit. 2013-06-06]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/news/technology-12668552>

ukládání nebo přístup výhradně pro potřeby přenosu zprávy prostřednictvím sítě elektronických komunikací nebo je-li to nezbytné pro potřeby poskytování služby informační společnosti, která je výslovně vyžádána účastníkem nebo uživatelem.“⁹³

Nicméně toto novelizované ustanovení princip opt-in vůbec nereflektuje a v podstatě zachovává princip opt-out, který byl v EU uplatňován dosud. Podle současného českého zákona o elektronických komunikacích tedy není nutný předchozí souhlas uživatele služby s uložením cookies do jeho počítače, ale stačí, když je uživatel o zpracování informován a má následnou možnost toto zpracování odmítnout. Ovšem tento princip platí v České republice již od 1. května 2005, takže tato novelizace velké změny nepřináší.⁹⁴ Jak ostatně dodává i ředitel sekce digitální ekonomiky Ministerstva průmyslu a obchodu, která má na starost implementaci nové směrnice, Jaromír Novák: „Je-li to technicky možné a efektivní, může být v souladu s příslušnými ustanoveními směrnice 95/46/ES souhlas uživatele se zpracováním údajů vyjádřen vhodným nastavením prohlížeče nebo jiné aplikace.“ Toto vhodné nastavení prohlížeče je však ve skutečnosti zachováním principu opt-out, neboť uživatel si může až následně nastavit odmítnutí ukládání cookies do svého počítače.⁹⁵

Jinými slovy, co se cookies týče, Česká republika úpravu dle směrnice 2009/136/ES vůbec neimplementovala. Proto se většina provozovatelů českých internetových stránek právními aspekty používání cookies příliš nezabývá. Česká republika tak v podstatě využila mezer směrnice. Nicméně, v případě, kdy stát netransponuje směrnici, může za určitých podmínek nastat vertikální přímý účinek této normy vůči státu.⁹⁶ Jednotlivec, který by byl netransponováním této směrnice dotčen na svých právech, má potom možnost požadovat po státu náhradu škody, která mu byla neprovedením

⁹³ Zákon č. 127/2005 Sb. o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o elektronických komunikacích), ve znění pozdějších předpisů. § 83 odst. 3

⁹⁴ Cookies v České republice [online]. [2013] [cit. 2013-06-06].

Dostupné z: http://www.samoregulace.cz/sites/default/files/cookies_vcr.pdf

⁹⁵ Cookie sem, cookie tam...pokračování. *PositiveZero.co.uk* (op. cit.)

⁹⁶ Rozsudek Soudního dvora ze dne 4. prosince 1974. Yvonne van Duyn proti Home Office. Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce: High Court of Justice, Chancery Division - Spojené království. Veřejný pořádek. Věc 41-74. In: *Sbírka soudních rozhodnutí*. 1974, 1974 01337. Dostupné z: [http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?pro=&lgrc=cs&nat=&oqp=&dates=&lg=&language=cs&jur=C%2CT%2CF&cit=none%252CC%252CCJ%252CR%252C2008E%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252Ctrue%252Cfalse%252Cfalse&num=41%252F74&td=ALL&pcs=O&avg=&page=1&mat=or&jge=&for=&cid=596819](http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?pro=&lgrc=cs&nat=&oqp=&dates=&lg=&language=cs&jur=C%2CT%2CF&cit=none%252CC%252CCJ%252CR%252C2008E%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252Ctrue%252Cfalse%252Cfalse&num=41%252F74&td=ALL&pcs=O&avg=&page=1&mat=or&jge=&for=&cid=596819)

směrnice způsobena.⁹⁷ Nelze se ovšem dovolávat náhrady škody za porušení ustanovení směrnice způsobené jejím neprovedením do vnitrostátního práva po jednotlivci, který jednal v souladu s národním právem.⁹⁸

Existuje tedy minimální riziko, že by v budoucnu regulátor nebo soud (popřípadě i Evropská komise) mohly dovést přímý účinek Směrnice 2009/136/ES a jejích pravidel o cookies v případě, kdyby se uživatelé internetu poškození nezavedením opt-in mechanismu dovolávali náhrady škody po státu.⁹⁹ V případě cookies by mohli být tito uživatelé nejpravděpodobněji dotčeni na svých právech tím, že by provozovatel serveru nezavedl princip opt-in a zpracovával jejich osobní údaje bez jejich předchozího souhlasu. Nutno ovšem dodat, že ačkoliv Česká republika neimplementovala směrnici způsobem zakotvujícím princip opt-in, zatím nebyla označena Komisí ani jinou institucí EU za porušovatele této směrnice.¹⁰⁰

V ostatních členských státech byla Směrnice 2009/136/ES včetně nových pravidel ohledně cookies implementována řádně. Předchozí informovaný souhlas uživatele služeb s ukládáním cookies do jeho počítače vyžadují např. Rakousko, Belgie, Francie, Itálie, Maďarsko, Slovensko, Nizozemí či Velká Británie. Polsko zavedlo opt-in princip také, ale až s účinností od 22. března 2013. Irská právní úprava stanoví také požadavek na souhlas uživatele, ale výslovně neuvádí, zda je nutný souhlas předchozí. V dalších členských zemích pro změnu implementovali předchozí souhlas uživatele, ale stanovili výjimky, kdy předchozí souhlas uživatele není potřeba (Francie, Španělsko, Polsko). Naopak v Německu zatím nebyla Směrnice 2009/136/ES výslovně implementována, neboť federální vláda v současné době zjišťuje, zda současný právní řád tyto povinnosti již neobsahuje či zda-li by přicházel v úvahu přímý účinek této směrnice.¹⁰¹

Ač EU regulací cookies na základě principu opt-in nepochybně zamýšlela posílení ochrany uživatele internetu, nelze zatím objektivně zhodnotit, zda-li se tomu tak skutečně stalo. Nicméně, je nepochybné, že některé členské státy implementovaly Směrnici 2009/136/ES skutečně v duchu principu opt-in a provozovatelé internetových

⁹⁷ TICHÝ, Luboš. *Evropské právo*. (op. cit.)

⁹⁸ Přímý účinek směrnic [online]. [2012] [cit. 2013-06-06]. Dostupné z: http://www.uni-regensburg.de/Einrichtungen/ZSK/Tschechische_Rechtssprache/EvropskePravo/Chapter3/Block3/content.html

⁹⁹ *Cookies v České republice* (op. cit.)

¹⁰⁰ Cookie sem, cookie tam...pokračování. *PositiveZero.co.uk* (op. cit.)

¹⁰¹ *Cookies v České republice* (op. cit.)

stránek v těchto státech byli nuceni na tuto změnu zareagovat (např. ve Velké Británii viz Příloha 2).

2.2.2. Cloud computing

Jak uvádí Komise ve svém sdělení z 27. září 2012: „cloud computingem se rozumí ukládání údajů (ve formě textových souborů, fotek, audiovizuálních souborů atd.) a softwaru na vzdálených počítačích, k nimž mají uživatelé přístup prostřednictvím internetu ze zařízení, které si sami zvolí“.¹⁰² Téměř každý uživatel internetu má běžně uchovány své soubory ve virtuálním úložišti (neboli cloudu), kterým může být např. e-mail, sociální sítě atd. „Cloud“ (v češtině „mrak“) tedy vlastně znamená, že vámi vložená data jsou uchovávána v jakémsi virtuálním „obláčku“, a i když jste kdekoli na světě, prostřednictvím internetu k nim máte přístup prakticky odkudkoliv (viz Příloha 1). Existuje několik typů cloudových služeb (veřejné, soukromé, komunitní nebo hybridní, IaaS, SaaS či PaaS), ale popisování jejich jednotlivých vlastností není pro účely této práce potřebné.

Technologie cloud computingu zažívá v současné době světový boom. Je tomu tak proto, že umožňuje efektivnější přístup k datům téměř odkudkoliv a v zásadě z jakéhokoliv zařízení s internetovým připojením. Z tohoto důvodu cloud nachází využití jak u běžných spotřebitelů tak u velkých společností. Díky umožnění rychlého a efektivního sdílení obsahu mohou společnosti dosáhnout lepších výsledků za současného snížení nákladů.¹⁰³ Uvedený trend dokládá i Komise ve své tiskové zprávě: „80% organizací, které zavedly cloud computing, dosahuje nejméně 10-20% úspor nákladů“.¹⁰⁴ Cloud přináší výhody i pro malé a střední podniky, neboť touto cestou mohou používat nejmodernější technologie, na něž by jinak neměly finanční prostředky. Samotné členské státy rozvíjejí projekty na podporu cloud computingu a plánují jejich využití ve veřejném sektoru.¹⁰⁵

¹⁰² Viz Europa. *European Union* [online]. 27.9.2012 [cit. 2013-03-04].

Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-1025_cs.htm?locale=en

¹⁰³ KOLÁRIKOVÁ, Lenka. Největší záhada cloudu: jde o zpracování osobních údajů či nikoli? *Právní rádce*. Praha: Economia a.s., 2012, roč. 2012, č. 9. ISSN 1210-4817.

Dostupné z: <http://pravnicaradce.ihned.cz/c1-57650430-nejvetsi-zahada-cloudu-jde-o-zpracovani-osobnich-udaju-ci-nikoli>

¹⁰⁴ Europa. *European Union* [online]. 27.9.2012 [cit. 2013-03-04].

Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-1025_cs.htm?locale=en

¹⁰⁵ Např. ve Spojeném království projekt G-Cloud <http://gcloud.civilservice.gov.uk/> a v Německu projekt Trusted Cloud <http://www.trusted-cloud.de/>

Z výzkumu, který si v roce 2011 nechala zpracovat Komise¹⁰⁶ plyne, že mezi výhody zavedení cloud computingu patří větší pracovní mobilita, produktivita, nové podnikatelské příležitosti atd. Využívání cloudu představuje také ekologicky šetrnější řešení využívání energie, jak uvádí studie mezinárodní ekologické organizace Greenpeace.¹⁰⁷ Komise vnímá cloud computing jako velkou příležitost pro EU a ve svém sdělení z 27. září 2012 se zavazuje, že v příštích letech budou vypracovány a uvedeny v život opatření na podporu cloudových služeb a že „budou položeny základy budoucího postavení Evropy jako světové velmoci v oblasti cloud computingu“.¹⁰⁸

Co se týče právní úpravy, aplikuje se na technologii cloud computingu jako základní právní předpis Směrnice o ochraně údajů. Naopak Směrnice o elektronických komunikacích se použije pouze na případy, kdy poskytovatelé cloudových služeb vystupují jakožto poskytovatelé veřejně přístupných služeb elektronických komunikací (např. telekomunikační operátoři).

Rizika cloud computingu

Nicméně, každá mince má dvě strany a je tomu tak i v případě používání cloud computingu. Sama Komise ve sdělení z 27. září 2012 uvádí, že „z konzultací a studií, které Komise zahájila, vyplývá, že hlavním okruhem problémů, které by se mohly stát překážkou přijetí cloud computingu, je ochrana údajů“.¹⁰⁹ Cloud computing s sebou nese různá rizika a tato práce se zaměřuje právě na rizika v oblasti ochrany osobních údajů.

Pracovní skupina ve stanovisku z července 2012¹¹⁰ rozděluje rizika cloud computingu do dvou kategorií. První kategorie se týká nedostatku kontroly nad údaji. Tím, že zákazníci vkládají své osobní údaje do systémů spravovaných poskytovateli

¹⁰⁶ Quantitative Estimates of the Demand for Cloud Computing in Europe and the Likely Barriers to Uptake [online]. 13.7.2012 [cit. 2013-06-06].

Dostupné z: http://ec.europa.eu/information_society/activities/cloudcomputing/docs/quantitative_estimate_s.pdf

¹⁰⁷ How Clean is Your Cloud? [online]. duben 2012 [cit. 2013-06-06].

Dostupné z: <http://www.greenpeace.org/international/Global/international/publications/climate/2012/iCoa/HowCleanisYourCloud.pdf>

¹⁰⁸ SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ COM(2012) 529 final: Uvolnění potenciálu cloud computingu v Evropě [online]. Brusel, 27.9.2012 [cit. 2013-06-06].

Dostupné z: http://ec.europa.eu/prelex/detail_dossier_real.cfm?CL=en&DosId=201990

¹⁰⁹ COM(2012) 529 final (op. cit.)

¹¹⁰ Stanovisko č. 05/2012 ke cloud computingu. In: *Opinions and recommendations*. 2012.

Dostupné z: http://ec.europa.eu/justice/data-protection/article-29/documentation/opinion-recommendation/index_en.htm

cloudových služeb, totiž ztrácejí výlučnou kontrolu nad svými údaji. Nedostatek kontroly nad údaji se může projevovat zejména obtížnou přenositelností údajů mezi různými cloudovými systémy; problémy s vyměňováním informací se subjekty, které využívají cloudových služeb jiných poskytovatelů (tzv. interoperabilita); střetem zájmů poskytovatelů zpracovávajících údaje z různých zdrojů; rizikem, že osobní údaje mohou být sděleny donucovacím orgánům cizích států bez platného právního základu EU; nebo neschopností intervence subjektu údajů atd.

Druhou kategorií rizik cloud computingu z hlediska ochrany osobních údajů představuje dle Pracovní skupiny nedostatečná informovanost o samotném zpracování (neboli nedostatečná transparentnost). Tato rizika plynou především z nedostatečné informovanosti správce o tom, že řetězec zpracování osobních údajů zahrnuje více zpracovatelů a subdodavatelů, že osobní údaje jsou zpracovávány na různých místech Evropského hospodářského prostoru (dále jen „EHP“), nebo že jsou osobní údaje předávány do třetích zemí mimo EHP.

Tato práce se striktně nedrží rozdělení rizik dle stanoviska Pracovní skupiny. Na základě podrobného studia dokumentů kriticky hodnotících cloudové služby, jsou zde zařazeny jen hlavní právní úskalí ochrany osobních údajů, která dosud brání potenciálním zákazníkům z EU ve využívání cloud computingu.

Správce a zpracovatel

Správce

Vymezení správce a zpracovatele osobních údajů v prostředí cloud computingu má za sebou na půdě EU poměrně dramatický vývoj. Až nedávno vydané Stanovisko Pracovní skupiny¹¹¹ vneslo určitý řád do výkladu těchto pojmů jednotlivými členskými státy. Stanovisko jednoznačně uvádí, že „zákazník cloudových služeb vystupuje jako správce“. Je tomu tak proto, že zákazník (nikoli zpracovatel) v případě cloud computingu určuje účel zpracování osobních údajů a rozhoduje také o prostředcích zpracování. Příkladem takového zákazníka může být bankovní instituce, která do cloudu ukládá osobní údaje svých klientů. Banka pak z pozice zákazníka určuje, jak s těmito údaji má poskytovatel cloudové služby naložit a jaké prostředky zpracování má

¹¹¹ Stanovisko č. 05/2012 ke cloud computingu (op. cit.)

použít. A právě ono určení účelu a prostředků zpracování osobních údajů představuje základní definiční znak správce podle Směrnice o ochraně údajů (viz kapitola 2.1.4.).

Zákazník tedy musí při určení účelu zpracování postupovat v souladu se Směrnicí o ochraně údajů a za dodržování legitimního zpracování nese jako správce odpovědnost. Proto je správce povinen si hlídat, aby osobní údaje zákonným způsobem zpracovával jak poskytovatel cloudové služby, tak jeho případný subdodavatel. Aby bylo riziko nezákonného zpracování osobních údajů minimalizováno, měla by smlouva mezi poskytovatelem cloudových služeb a zákazníkem upravovat technická a organizační opatření, poskytovat záruky a pamatovat i na případné sankce ukládané poskytovateli či subdodavateli. Ovšem vyjednání si takových smluvních podmínek je v praxi velmi náročné (viz dále).¹¹²

Za účelem usnadnění orientace zákazníka mezi poskytovateli cloudových služeb a jejich zárukami zákonného zpracování údajů navrhuje Komise zavést certifikaci služeb cloud computingu. Vzhledem k tomu, že zákazníci cloudových služeb nejsou často schopni posoudit, zda poskytovatelé těchto služeb opravdu dodržují právní normy EU, nezávislé certifikování by mohlo být v tomto směru přínosem. Vyhodnocování potřeb certifikace cloudových služeb a koordinace případného zavedení má na starosti skupina pro cloud computing v rámci Evropského ústavu pro telekomunikační normy. Obecně vzato, snahy o certifikaci cloud computingu nejsou aktuální pouze v Evropě, ale např. Národní ústav pro normalizaci a technologie USA se tímto tématem intenzivně zabývá a vytvořil již řadu obecně uznávaných definic.¹¹³

Zpracovatel

Stanovisko Pracovní skupiny uvádí, že pokud poskytovatel cloudových služeb zajišťuje prostředky a platformu a jedná jménem zákazníka, považuje se za zpracovatele údajů (viz definice zpracovatele údajů dle Směrnice o ochraně údajů – kapitola 2.1.4.).¹¹⁴ V definičním vymezení zpracovatele údajů v případě cloud computingu však panují mezi členskými státy značné nejasnosti. Například český Úřad pro ochranu osobních údajů (dále jen „Úřad“) na rozdíl od Pracovní skupiny dlouhodobě zastává názor, že provozovatel serveru (pokud neprovádí jiné úkony než poskytování datového

¹¹² Stanovisko č. 05/2012 ke cloud computingu (op. cit.)

¹¹³ COM(2012) 529 final (op. cit.)

¹¹⁴ Stanovisko č. 05/2012 ke cloud computingu (op. cit.)

úložiště pro zákazníky) není zpracovatelem osobních údajů. Avšak provozovatel serveru, na který zákazník prostřednictvím internetu nahrává svá data, je v případě cloud computingu poskytovatelem cloudových služeb a dle Stanoviska Pracovní skupiny také zpracovatelem.

Český orgán dozoru nad ochranou osobních údajů se tímto názorem liší od ostatních evropských regulátorů, kteří vyjádřili své názory v uvedeném stanovisku Pracovní skupiny. Pokud tedy Úřad neposuzuje vztah mezi zákazníkem a provozovatelem serveru jako vztah mezi správcem a zpracovatelem, výrazně tím zjednodušuje právní požadavky na cloudové služby.¹¹⁵ S největší pravděpodobností se však Úřad v budoucnu přikloní k názoru Pracovní skupiny, aby přispěl k jednotnosti výkladu práva EU národními orgány dozoru.

Další nejasnosti ohledně vymezení správce a zpracovatele přináší případy, kdy může být poskytovatel cloudových služeb v závislosti na konkrétních okolnostech považován za správce. Stanovisko Pracovní skupiny uvádí, že „pokud zpracovatelé použijí údaje pro jiné účely nebo je sdělí či použijí v rozporu se smlouvou, měli by být rovněž považováni za správce a zodpovídat se z porušení smlouvy, do něhož byli osobně zapojeni“.¹¹⁶

Faktorem, který přispívá k nepřehlednosti zpracování údajů v rámci cloud computingu, je zapojování dalších osob do poskytování cloudové služby (viz kapitola 2.1.4.). Poskytovatelé služeb mohou externě zadávat zpracování údajů dílčím zpracovatelům, ale jsou povinni o tom informovat zákazníka. Pracovní skupina se k této otázce vyjádřila ve stanovisku č. 1/2010 následovně: „Směrnice nebrání tomu, aby z důvodu organizačních požadavků bylo za zpracování údajů nebo dílčí zpracovatele určeno několik subjektů, a to rozdělením příslušných úkolů. Všechny tyto subjekty však musí při provádění zpracování dodržovat pokyny vydané správcem údajů.“¹¹⁷ Otázkou ovšem zůstává, jestli je subdodavatel cloudové služby zároveň (sub)zpracovatelem osobních údajů. V odborné práci profesorů z University of London z roku 2012

¹¹⁵ KOLÁRIKOVÁ, Lenka. Největší záhada cloudu: jde o zpracování osobních údajů či nikoli? (op. cit.)

¹¹⁶ Stanovisko č. 05/2012 ke cloud computingu (op. cit.)

¹¹⁷ Stanovisko č. 1/2010 k pojmům „správce“ a „zpracovatel“. In: *Opinions and recommendations*. 2011. Dostupné z: http://ec.europa.eu/justice/data-protection/article-29/documentation/opinion-recommendation/index_en.htm

se autoři přiklánějí k řešení, že subdodavatelé jsou zároveň zpracovateli.¹¹⁸ Tato konstrukce je však problematická v případě, kdy subdodavatel poskytuje zpracovateli např. pouze technické zázemí, ale samotná data nezpracovává.¹¹⁹

Smluvní podmínky

Dalším problematickým aspektem cloud computingu, který do značné míry brání některým společnostem v jeho využívání, jsou mnohdy velmi nevýhodné smluvní podmínky. Zákazník (tedy správce) je dle Směrnice o ochraně údajů povinen podepsat s poskytovatelem cloudových služeb smlouvu, nebo jiný závazný právní akt.¹²⁰ Nicméně, v praxi sjednávání dohod o poskytování cloudových služeb často dochází k tomu, že jsou zákazníci nuceni přijmout tzv. standardizované služby. Poskytovatelé totiž často své služby nabízejí na principu „take it or leave it“ (v překladu „ber nebo nech“) a neumožňují vyjednání individuálních podmínek podle představ zákazníka.

V konečném důsledku je to však zákazník, který z pozice správce rozhoduje o účelu a prostředcích zpracování osobních údajů prostřednictvím cloudové služby a také za toto zpracování nese odpovědnost. Paradoxem tedy je, že ač nese zákazník za zpracování odpovědnost, nemůže si vyjednat náležité podmínky. K této otázce se Pracovní skupina vyjádřila ve svém stanovisku tak, že „tato nerovnováha ve smluvní pozici mezi malým správcem a velkými poskytovateli služeb by neměla správcům sloužit k ospravedlnění toho, že akceptují doložky a podmínky smlouvy, jež nejsou v souladu s právními předpisy na ochranu údajů“.¹²¹

Jako návod při uzavírání smluv může zákazníkovi posloužit výčet doporučených náležitostí smlouvy s poskytovatelem cloudových služeb, který uvádí Pracovní skupina ve stanovisku. Stejně jako u odpovědnosti zákazníka (jakožto správce) při zpracování osobních údajů v cloudu, tak i zde platí, že zákazník by si měl ideálně všechny rizikové oblasti upravit smluvně. Co má ale dělat v případě, když chce rozvíjet své podnikání s využitím cloudových služeb a žádný poskytovatel nechce přistoupit na jeho individuální požadavky, zatím právo EU neřeší.

¹¹⁸ KUANG HON, W. a kol. Negotiating cloud contracts: looking at clouds from both sides now. *Stanford Technology Law Review*, 2012, roč. 2012, č. 1. Dostupné z: <http://stlr.stanford.edu/pdf/cloudcontracts.pdf>

¹¹⁹ Stanovisko č. 05/2012 ke cloud computingu (op. cit.)

¹²⁰ Směrnice o ochraně údajů (op. cit.), čl. 17. odst. 3

¹²¹ Stanovisko č. 05/2012 ke cloud computingu (op. cit.)

Určité řešení těchto nevýhodných smluvních podmínek přináší také návrh nařízení o společné evropské právní úpravě prodeje.¹²² Návrh ukládá obchodníkovi povinnost prokázat, že smluvní podmínky, které uzavřel se spotřebitelem, byly individuálně sjednány.¹²³

Použitelnost práva EU a předávání údajů mimo EHP

Pro vysvětlení otázky předávání údajů mimo EHP považuji za nutné uvést základní principy použitelnosti práva EU na ochranu údajů v prostřední cloud computingu. Směrnice o ochraně údajů zakotvuje podmínky použitelnosti práva EU na správce usazené v jednom či více státech EHP, ale i na správce mimo EHP, kteří pro zpracování osobních údajů používají prostředky umístěné v EHP.¹²⁴ Základním hlediskem aplikace práva EU na správce (zákazníky cloudové služby) je místo jeho usazení a provozovny.¹²⁵ Jak uvádí stanovisko Pracovní skupiny: „Použitelné je právo země, ve které je správce zadávající služby cloud computingu usazen, a nikoliv místa, v němž se nachází poskytovatelé cloud computingu.“¹²⁶ Pokud by však správce byl usazen ve více členských státech a zpracování údajů by tam tvořilo část jeho činností, bylo by použitelné právo každého členského státu, kde toto zpracování provádí.

Dalším případem, kdy se na cloudové služby použije právo EU na ochranu údajů, je situace, kdy správce není usazen v EHP, ale používá ke zpracování prostředky, které nejsou určeny pouze pro účely tranzitu a jsou umístěné na území EHP¹²⁷. Pokud je tedy zákazník cloudových služeb usazen mimo EHP, ale využívá služeb poskytovatele umístěného v EHP, pak tento poskytovatel přenáší předpisy práva EU na ochranu údajů i na svého zákazníka.

Mezinárodní předávání osobních údajů mimo EHP je podle Směrnice o ochraně údajů možné jen tehdy, pokud dotyčná země nebo příjemce zajišťují odpovídající úroveň ochrany údajů.¹²⁸ V ostatních případech musí správci a zpracovatelé zavést zvláštní ochranná opatření, která uvádí Směrnice o ochraně údajů (tzv. zásady

¹²² Návrh NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY KOM(2011) 635 v konečném znění: O společné evropské právní úpravě prodeje [online]. Brusel, 11.10. 2011 [cit. 2013-06-06]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/prelex/detail_dossier_real.cfm?CL=cs&DosId=200899

¹²³ KOM(2011) 635, čl. 7 odst. 4 (op. cit.)

¹²⁴ Směrnice o ochraně údajů (op. cit.), čl. 4

¹²⁵ Směrnice o ochraně údajů (op. cit.), čl. 4 odst. 1 písm. a)

¹²⁶ Stanovisko č. 05/2012 ke cloud computingu (op. cit.)

¹²⁷ Směrnice o ochraně údajů (op. cit.), čl. 4 odst. 1 písm. c)

¹²⁸ Směrnice o ochraně údajů (op. cit.), čl. 25

bezpečného přístavu).¹²⁹ Cloudové služby jsou však natolik specifické, že správce většinou neví a ani nemůže vědět, kde jsou v daný moment jeho údaje uloženy či kam jsou předávány.

Proto Pracovní skupina ve svém stanovisku¹³⁰ doporučuje při vyvážení údajů mimo EHP nespolehat pouze na prohlášení dovozce, že má osvědčení „bezpečného přístavu“, ale požadovat důkazy o dodržování těchto zásad. Dále Pracovní skupina doporučuje zákazníkovi ověřit, že jsou standardní smlouvy poskytovatele v souladu s vnitrostátním právem.

V praxi se zákazníci cloud computingu často domáhají záruk, že veškerá místa, kde probíhá zpracování (tzv. datová centra) jejich údajů budou pouze na území EHP. Někteří poskytovatelé cloudových služeb dokonce nabízejí zákazníkům možnost dopředu si vybrat umístění datových center (např. území EU). Výzkum společnosti Cloud Industry Forum uvádí, že 75% uživatelů cloud computingu ve Velké Británii považuje za důležité, aby uložená data byla uchovávána pouze na území EHP.¹³¹ Ovšem problémem zůstává, že zákazník nemá vzhledem k povaze cloud computingu prakticky možnost si ověřit, kde zpracování skutečně probíhá. Jak uvádí studie University of London, byly zaznamenány případy, kdy poskytovatelé klamavě označily své servery jako „EU“, ale přesto zpracovávaly data i mimo EU.¹³²

Určitým řešením může být sjednání vzorových doložek dle rozhodnutí Komise,¹³³ které poskytují dle stanoviska Pracovní skupiny dostatečnou ochranu v případě mezinárodního předávání údajů.¹³⁴ Sjednání může být provedeno

¹²⁹ Směrnice o ochraně údajů (op. cit.), čl. 26 odst. 1

¹³⁰ Stanovisko č. 05/2012 ke cloud computingu (op. cit.)

¹³¹ Cloud UK: Adoption and Trends 2011 [online]. 2011 [cit. 2013-06-06].

Dostupné z: <http://www.cloudindustryforum.org/downloads/whitepapers/cif-white-paper-1-2011-cloud-uk-adoption-and-trends.pdf>

¹³² KUAN HON, W. a kol. Negotiating cloud contracts: looking at clouds from both sides now. *Stanford Technology Law Review*, 2012, roč. 2012, č. 1, s. 102.

Dostupné z: <http://stlr.stanford.edu/pdf/cloudcontracts.pdf>

¹³³ Rozhodnutí Komise ze dne 5. února 2010 o standardních smluvních doložkách pro předávání osobních údajů zpracovatelům usazeným ve třetích zemích podle směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES.

Dostupné z: <http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=0CD0QFjAB&url=http%3A%2F%2Feur-lex.europa.eu%2FLEXUriServ%2FLEXUriServ.do%3Furi%3DOJ%3AL%3A2010%3A039%3A0005%3A0018%3ACS%3APDF&ei=MsSwUaWAA4eI4ATMyoDABg&usq=AFQjCNFJznYf6ItAnfD5ZbRZrTj4Ng8X4w&sig2=B2AfJXffQ6KXT4TJaj1Kmw&bvm=bv.47534661,d.bGE>

¹³⁴ Stanovisko č. 05/2012 ke cloud computingu (op. cit.)

za předpokladu, že je poskytovatel cloudové služby považován za zpracovatele osobních údajů.

Stanovisko tedy poskytuje určité řešení nejasností ohledně použitelnosti práva EU a mezinárodního předávání údajů. Komise ve svém sdělení z 27. září 2012 přímo uvádí, že „stanovisko pracovní skupiny zřízené podle článku 29 poskytuje dobrý základ pro přechod od stávající směrnice EU o ochraně osobních údajů na nové nařízení EU o ochraně údajů a že by mělo být vodítkem pro práci vnitrostátních orgánů a podniků, což by zajistilo maximální srozumitelnost a právní jistotu na základě stávajícího právního rámce“.¹³⁵

¹³⁵ COM(2012) 529 final (op. cit.)

3. ZMĚNY PRÁVNÍ ÚPRAVY PODLE NÁVRHU OBECNÉHO NAŘÍZENÍ O OCHRANĚ ÚDAJŮ

3.1. Osobní údaje a jejich zakotvení v návrhu Obecného nařízení o ochraně údajů

Evropská unie se snaží držet krok s rychlým technologickým rozvojem, jelikož využívání moderních technologií má velký význam pro hospodářský růst evropské ekonomiky. Proto EU pracuje na posílení důvěryhodnosti internetového prostředí. Tato snaha se opírá i o nedávný průzkum veřejného mínění, který poukazuje na „rozšířený pocit veřejnosti, že zejména s internetovými činnostmi jsou spojena značná rizika“.¹³⁶ Za účelem eliminace těchto rizik, která brání uživatelům internetu uskutečňovat ve virtuálním prostředí svou podnikatelskou (či jinou) činnost, vytvořila Komise novou koncepci ochrany osobních údajů.

Dne 25. ledna 2012 Komise představila návrh Nařízení Evropského parlamentu a Rady 2012/0011 (COD) o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů (dále jen „Obecné nařízení o ochraně údajů“). Nová úprava je navržena formou nařízení, což má své opodstatnění. Důvod této změny lze demonstrovat na příkladu implementace principu opt-in do právních řádů členských států, kterou ukládá Směrnice 2009/136/ES (viz kapitola 2.2.1.). Členské státy v tomto případě implementovaly ustanovení týkající se principu opt-in velmi rozdílně. Nejednotnost právních úprav členských států ovšem přispívá k právní nejistotě a k obavám ze sdílení osobních údajů v rámci EU. Odlišná implementace působí problémy také správcům osobních údajů, kteří chtějí poskytovat služby na úrovni celé EU. Vzhledem k různým právním úpravám se těmto správcům zvyšují náklady (na právní služby apod.), či jim tento stav dokonce brání v podnikání na území celé EU.¹³⁷

Důvod nejednotnosti právních úprav spatřuje Komise zejména v tom, že současné právní zakotvení ochrany osobních údajů je provedeno formou směrnic. Směrnice

¹³⁶ SPECIAL EUROBAROMETER 359: Attitudes on Data Protection and Electronic Identity in the European Union [online]. 2011 [cit. 2013-06-07]. Dostupné z: ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_359_en.pdf

¹³⁷ KRAUSOVÁ, Alžběta. Evropská reforma ochrany osobních údajů. *Revue pro právo a technologie*: odborný recenzovaný časopis pro technologické obory práva a právní vědy. Brno: Masarykova universita, 2012, roč. 2012, č. 5. ISSN 1804-5383.

vydaná EU musí být členskými státy provedena ve stanovené lhůtě, formou a prostředky vnitrostátního práva. Ovšem teprve implementace směrnice do vnitrostátního právního řádu (nejčastěji formou zákona) znamená její uskutečnění. Na rozdíl od nařízení směrnice zavazuje členský stát pouze ve vztahu k cíli, který směrnice určuje, forma a prostředky zakotvení cíle směrnice do vnitrostátního právního řádu jsou ponechány na volbě členských států.¹³⁸ Právě tuto míru „svobody“ členských států při implementaci směrnice Komise viní z nejednotnosti právních úprav členských států. Proto Komise zvolila pro definování rámce ochrany údajů v EU formu nařízení, neboť je závazné a po vstupu v platnost také bezprostředně použitelné ve všech členských státech. Komise k tomu uvádí následující: „Na základě přímé použitelnosti nařízení podle článku 288 SFEU se omezí právní nejednotnost a zvýší právní jistota tím, že se zavede harmonizovaný soubor základních pravidel, zlepší ochrana základních práv jednotlivců a přispěje k fungování vnitřního trhu.“¹³⁹

3.1.1. Definice osobních údajů

Podstata definice osobních údajů uvedené ve Směrnici o ochraně údajů zůstává v návrhu Obecného nařízení o ochraně údajů téměř nezměněna. Návrh vymezuje pojem osobní údaj jako „veškeré informace o subjektu údajů“.¹⁴⁰ Rozdíl oproti definici dle Směrnice o ochraně údajů spočívá zejména v tom, že směrnice nedefinovala subjekt údajů. Obecné nařízení o ochraně údajů už subjekt údajů vymezuje (viz dále), což by mělo přispět ke zpřehlednění právní úpravy.

Rada EU vydala k návrhu Obecného nařízení o ochraně údajů stanovisko (dále jen „Stanovisko Rady“), v němž navrhuje doplnění definice osobních údajů o novou větu, v níž se stanoví, že pokud by určení subjektu údajů vyžadovalo nepřiměřené úsilí, čas a výdaje, nebude taková žijící fyzická osoba považována za identifikovatelnou.¹⁴¹ Tento

¹³⁸ TICHÝ, Luboš. *Evropské právo* (op. cit.)

¹³⁹ Důvodová zpráva návrhu NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY 2012/0011 (COD) ze dne 25. ledna 2012 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováváním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů (obecné nařízení o ochraně údajů), s. 5.
Dostupné z: http://ec.europa.eu/justice/newsroom/data-protection/news/120125_en.htm
str.5

¹⁴⁰ Návrh NAŘÍZENÍ EVROPSKÉHO PARLAMENTU A RADY 2012/0011 (COD) ze dne 25. ledna 2012 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováváním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů (Obecné nařízení o ochraně údajů), čl. 4 odst. 2. Dostupné z: http://ec.europa.eu/justice/newsroom/data-protection/news/120125_en.htm

¹⁴¹ Viz Stanovisko Rady EU ze dne 22. června 2012 č. 11326/12.

Dostupné z: <http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&sqi=2&ved=0CCw>

dovětek směřuje především ke kategorii údajů v prostředí internetu a k rozlišování toho, která on-line data již jsou osobním údajem a která ne (neboli u kterých je zapotřebí nepřiměřeného úsilí k identifikaci subjektu údajů či nikoli). To vše by mohlo v mnoha případech určování subjektu údajů velmi zkomplikovat.¹⁴²

3.1.2. Citlivé údaje

Obecné nařízení o ochraně údajů rozšiřuje seznam taxativně vyjmenovaných citlivých údajů, který v současné době zakotvuje Směrnice o ochraně údajů (viz kapitola 2.1.2.). Nově by měly být citlivými údaji i údaje genetické a údaje týkající se odsouzení v trestních věcech či souvisejících bezpečnostních opatření.¹⁴³ Obecné nařízení o ochraně údajů také rozšiřuje seznam výjimek ze zpracovávání citlivých údajů.

3.1.3. Definice osobních údajů na internetu

Obecné nařízení o ochraně údajů výslovně neuvádí definici osobních údajů na internetu. Nicméně 24. bod odůvodnění tohoto nařízení stanoví, že určité kategorie on-line dat mohou být osobními údaji – identifikační čísla, lokalizační údaje, elektronické identifikátory (IP adresy nebo identifikátory cookies). Ovšem při bližším zkoumání tohoto ustanovení lze dojít k závěru, že jeho znění je velmi matoucí. Obecné nařízení o ochraně údajů v odůvodnění uvádí:

„Při využívání on-line služeb mohou být uživatelům přiřazeny elektronické identifikátory, jako jsou adresy internetového protokolu nebo identifikátory cookies, které používají jeho zařízení, aplikace, nástroje a protokoly. To může zanechávat stopy, které mohou být spolu s jedinečnými identifikátory a dalšími informacemi, které servery získávají, použity k vytvoření profilů jednotlivých osob a k jejich identifikaci. Z toho vyplývá, že identifikační čísla, lokalizační údaje, elektronické

QFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.gov.im%2Flib%2Fdocs%2Fodps%2F%2Fcouncil_euro_union_revi
sed_regs_2206.pdf&ei=ZUWYUYKYFMiK4ATEmYGIaw&usg=AFQjCNFEnxobLLCJDWBDYjwRE
0gYOBGvWg&bvm=bv.47534661,d.ZGU

¹⁴² JAROLÍMKOVÁ, Andrea. Nové nařízení o ochraně údajů – jaké změny přinese? *Právní rádce*. Praha: *Economia a.s.*, 2012, roč. 2012, č. 7. ISSN 1210-4817.

¹⁴³ Obecné nařízení o ochraně údajů (op. cit.), čl. 9

*identifikátory nebo jiné specifické prvky jako takové nemusejí být nezbytně za všech okolností považovány za osobní údaje.*¹⁴⁴

Nicméně, jak vyplývá z kontinuálních názorů Pracovní skupiny vyjádřených v jejích stanoviscích¹⁴⁵ a z judikatury Soudního dvora,¹⁴⁶ elektronické identifikátory (zejména IP adresa a cookies) by měly být zpravidla považovány za osobní údaje. Pracovní skupina tedy v nedávném stanovisku vyjádřila znepokojení nad 24. bodem odůvodnění nařízení, neboť „ve stávající podobě by mohla poslední věta vést k neúměrně omezenému výkladu pojmu osobní údaje ve vztahu např. k IP adresám či identifikátorům cookies“.¹⁴⁷ Stejný názor vyjádřil ve svém projevu v Evropském parlamentu i Frederik Zuiderveen Borgesius, který působí v Institute for Information Law, University of Amsterdam/New York University.¹⁴⁸ Za účelem větší srozumitelnosti navrhuje Pracovní skupina nahradit podtrženou část poslední věty bodu 24. zněním „by měly být v zásadě považovány za“. Tato změna navrhovaná Pracovní skupinou by měla zároveň přispět k souladu ustanovení s současným vývojem judikatury.

3.1.4. Základní práva a povinnosti subjektů

Práva subjektu údajů

Na tomto místě je nutné nejdříve uvést, že vedle posílení práv subjektů údajů Obecné nařízení o ochraně údajů také nově definuje pojem „subjekt údajů“. Subjektem údajů tedy je:

„identifikovaná fyzická osoba nebo fyzická osoba, kterou lze přímo či nepřímo identifikovat prostředky, o nichž lze důvodně předpokládat, že je správce nebo jakákoli jiná fyzická nebo právnická osoba použijí pro identifikaci dané osoby, zejména s odkazem na identifikační číslo, lokalizační údaje, elektronický

¹⁴⁴ Obecné nařízení o ochraně údajů (op. cit.), 24. bod odůvodnění

¹⁴⁵ Např. stanovisko č. 4/2007 k pojmu osobní údaje (op. cit.), které odůvodňuje vymezení IP adresy jakožto osobního údaje

¹⁴⁶ Rozsudek SDEU C-70/10 (op. cit.)

¹⁴⁷ Stanovisko č. 08/2012 poskytující další údaje týkající diskuse o reformě ochrany údajů (op. cit.)

¹⁴⁸ Proslov Frederika Zuiderveena Borgesie v Evropském parlamentu ze dne 10. února 2012. The reform of the EU Data Protection framework - Building trust in a digital and global world. Dostupné z: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2170174

*identifikátor nebo s odkazem na jeden či více zvláštních prvků její fyzické, fyziologické, genetické, psychické, ekonomické, kulturní nebo sociální identity“.*¹⁴⁹

Definice subjektu údajů představuje základní stavební kámen celého Obecného nařízení o ochraně údajů, neboť pokud informace nespadá do rámce, který stanoví tato definice, tak se na ni nařízení nevztahuje. Objevují se například názory, že zpracovávání dat za účelem zjišťování chování uživatele internetu nespadá pod ochranu údajů, neboť zpracovatel těchto údajů nemůže přiřadit jméno k takto vytvořenému profilu uživatele (otázka profilování viz dále). Ovšem takovýhle profil může obsahovat například internetové stránky, které daný uživatel internetu navštívuje, jaká videa na síti sleduje či v případě uživatelů chytrých telefonů i údaje o místě, kde se osoba nachází, čímž se v souhrnu osoba stává identifikovatelnou. K této problematice se v Evropském parlamentu vyjádřil Frederik Zuiderveen Borgesius s tím, že vždy nerozhoduje, jestli zpracovatel těchto údajů zná jméno takto sledované osoby nebo ne. Navíc dodává, že často není problém přiřadit jméno k takto vytvořenému profilu osoby. Proto Borgesius navrhuje, aby byla definice subjektu údajů doplněna – subjektem údajů může být i osoba, kterou je možné vybrat nebo odlišit od ostatních osob v rámci skupiny.¹⁵⁰

Nicméně, definice subjektu údajů je přínosná hned v několika aspektech. Zejména v tom, že pojem subjektu údajů má tímto legální definici, kterou Směrnice o ochraně údajů postrádala. Další přínos představuje jednoznačné označení výhradně fyzické osoby za subjekt údajů, což ze Směrnice o ochraně osobních údajů nebylo dostatečně jasné (viz kapitola 2.1.4.). Pro posílení právní jistoty otázku právnických osob upřesňuje odůvodnění Obecného nařízení o ochraně údajů: „Ochrana poskytovaná tímto nařízením se týká zpracování osobních údajů fyzických osob...,pokud jsou zpracovávány údaje právnických osob...,neměly by se tyto právnické osoby domáhat ochrany na základě tohoto nařízení.“¹⁵¹

Obecné nařízení o ochraně údajů přináší změny ohledně práv subjektů údajů na informace. Přejímá se úprava Směrnice o ochraně údajů s tím, že návrh upřesňuje povinnosti správce ohledně informování subjektu údajů (právo na dodatečné informace apod.). Správce údajů má povinnost poskytnout subjektu údajů informace nejpozději

¹⁴⁹ Obecné nařízení o ochraně údajů (op. cit.), čl. 4 odst. 1

¹⁵⁰ Proslov Frederika Zuideveena Borgesia v Evropském parlamentu ze dne 10. února 2012 (op. cit.)

¹⁵¹ Obecné nařízení o ochraně údajů (op. cit.), 12. bod odůvodnění

do jednoho měsíce od přijetí žádosti (lhůtu lze ve výjimečných případech o měsíc prodloužit).¹⁵² Formou povinností správce zakotvuje návrh právo na transparentní a snadno dostupná pravidla pro zpracování osobních údajů, přičemž správce „používá jasný a běžný jazyk přizpůsobený subjektu údajů, zejména v případě jakýchkoli informací určených speciálně dítěti“.¹⁵³ Posílení ochrany osobních údajů dětí (zejména na internetu, který hojně využívají) považuje nařízení za jednu z priorit, neboť děti „si mohou být méně vědomy rizik, důsledků, záruk a svých práv v souvislosti se zpracováním osobních údajů“.¹⁵⁴ V této souvislosti návrh také uvádí, že zpracovávání osobních údajů dítěte mladšího 13 let je zákonné pouze tehdy, pokud byl schválen nebo udělen souhlas rodiče dítěte či jeho zákonného zástupce.¹⁵⁵ Nicméně fungování tohoto ustanovení v praxi vyvolává mnoho otázek. Komise zatím nevedla, jakým způsobem by např. v prostředí internetu správci měli ověřovat skutečný věk dítěte.

Nově upravuje návrh Obecného nařízení o ochraně údajů právo subjektu údajů být zapomenut. Jedná se o rozpracování a upřesnění práva na výmaz podle Směrnice o ochraně údajů (viz kapitola 2.1.4.). Právo být zapomenut představuje jeden z největších zásahů do svobody projevu na internetu za posledních několik let. Na základě porušení práva být zapomenut dle nařízení by mohly například společnosti jako Google nebo Facebook odpovídat až do výše dvou procent jejich celosvětových příjmů v případech, kdy nesplní svou povinnost odstranit fotky, které si uživatelé přejí odstranit. Jak uvádí Jeffrey Rosen,¹⁵⁶ toto ustanovení by mohlo způsobit propastné rozdíly mezi evropskou a americkou koncepcí vyváženosti mezi svobodným projevem a ochranou údajů. Americká koncepce dlouhodobě dává přednost spíše svobodnému projevu na internetu, zatímco evropská koncepce se především snaží chránit údaje uživatelů internetu. Profesor Rosen k této problematice dodává, že takto zakotvené právo být zapomenut pravděpodobně v Evropě povede k méně otevřenému internetu.¹⁵⁷

Právo být zapomenut umožňuje subjektu údajů požadovat, aby správce vymazal osobní údaje, které se jej týkají a zdržel se šíření těchto údajů. Tímto se návrh snaží reagovat na problémy dnešní doby, kdy je pro uživatele velmi obtížné utéci před svou

¹⁵² Obecné nařízení o ochraně údajů (op. cit.), čl. 12 odst. 2

¹⁵³ Obecné nařízení o ochraně údajů (op. cit.), čl. 11 odst. 2

¹⁵⁴ Obecné nařízení o ochraně údajů (op. cit.), 29. bod odůvodnění

¹⁵⁵ Obecné nařízení o ochraně údajů (op. cit.), čl. 8

¹⁵⁶ Profesor na The George Washington University

¹⁵⁷ ROSEN, Jeffrey. The right to be forgotten. *Stanford Technology Law Review Online*, 2012, roč. 2012, č. 88. Dostupné z: <http://www.stanfordlawreview.org/online/privacy-paradox/right-to-be-forgotten>

minulostí na internetu, která je v současnosti, kdy každá vložená fotka, status uvedený na sociální síti atd. žije navždy v cloudu.¹⁵⁸

Aby měl subjekt údajů právo být zapomenut, musí být splněna alespoň jedna z těchto podmínek: údaje už nejsou potřeba pro účely, pro které byly shromážděny; subjekt údajů odvolá svůj souhlas; vypršela lhůta pro uchovávání údajů a neexistuje žádný další důvod pro zpracování údajů; subjekt údajů vznáší námitku proti zpracování; zpracování údajů není slučitelné s tímto nařízením z jiných důvodů. Výčet těchto podmínek není taxativní a zejména v případě požadavku slučitelnosti bude záležet na individuálním posouzení jednotlivých případů.¹⁵⁹

V případě, že správce osobní údaje zveřejnil, musí učinit veškerá rozumná opatření, aby informoval třetí strany, že subjekt údajů požaduje smazání těchto osobních údajů. Dle znění návrhu dále platí, že „pokud správce povolil zveřejnění osobních údajů třetí straně, nese za něj odpovědnost správce“.¹⁶⁰ Náklady a problémy s vymáháním výmazu údajů nařízení nově přesouvá ze subjektu údajů na správce údajů, což představuje velmi výrazné posílení práv subjektu údajů, neboť v současnosti je v praxi velmi náročné získat od správce požadované informace.

K těmto navrhovaným ustanovením se postavila poměrně kriticky Pracovní skupina. Jako problematické shledává zejména přenesení veškeré odpovědnosti na správce, neboť mohou nastat případy, kdy správce učiní všechna opatření k informování třetích stran, ale nemusí vědět o všech kopiích osobních údajů. Ovšem mnohem větší problém Pracovní skupina shledává v tom, že nařízení neukládá třetím stranám povinnost vyhovět žádosti subjektu údajů, pokud tyto subjekty nejsou správcem. Dále pracovní skupina upozorňuje, že „neexistuje žádný mechanismus, který by zajistil výmaz odkazů na údaje, jejich kopie či replikace, které nebyly vymazány v souladu s čl. 17 odst. 3, ale které samy o sobě nespádají mezi případy v tomto článku uváděné“.¹⁶¹ Prostřednictvím těchto odkazů, kopií či replikací může být usnadněn přístup k původnímu obsahu.

I když právo na výmaz a právo být zapomenut představují již existující oprávnění dle Směrnice o ochraně údajů, jejich význam spočívá zejména v jasném pojmenování

¹⁵⁸ ROSEN, Jeffrey. The right to be forgotten. (op. cit.)

¹⁵⁹ Obecné nařízení o ochraně údajů (op. cit.), čl. 17 odst. 1

¹⁶⁰ Obecné nařízení o ochraně údajů (op. cit.), čl. 17 odst. 2

¹⁶¹ Stanovisko č. 01/2012 k reformě právních předpisů o ochraně osobních údajů ze dne 23. března 2012. In: *Opinions and recommendations*. 2012. Dostupné z: http://ec.europa.eu/justice/data-protection/article-29/documentation/opinion-recommendation/index_en.htm

těchto pravidel. Cílem tohoto ustanovení je totiž nepochybně eliminace překážek při vymáhání odstranění údajů umístěných na internetu.¹⁶² Dokladem bezmocnosti vůči sociálním sítím je případ rakouského studenta práv Maxe Schremse, kterého zajímalo, jaké údaje o něm uchovává sociální síť Facebook. Když se mu podařilo informace získat, zjistil, že v databázi sociální sítě jsou uchovávány nejen veškeré údaje, které zveřejnil na svém osobním profilu, ale i údaje které dávno smazal.¹⁶³

Velmi prozíravý, co se týče vývoje moderních technologií, je návrh v případě práva na přenositelnost údajů.¹⁶⁴ Jedná se o právo „na předávání údajů z jednoho automatizovaného systému zpracování do jiného, aniž by tomu správce bránil“.¹⁶⁵ Smyslem tohoto ustanovení je předcházet situacím, kdy původní správce údajů odmítá předat údaje novým správcům. V praxi by si tedy uživatel jedné sociální sítě (např. Facebooku) po smazání svého profilu mohl přenést své „přátele“ a další údaje do nového profilu na jiné sociální síti (např. na Twitter). Vzhledem k tomu, že zajištění přenositelnosti údajů navýší poskytovatelům těchto služeb výdaje, je zakotvení tohoto práva přímo v nařízení vhodným řešením k posílení ochrany údajů uživatelů internetu, ale také k fungování zdravé hospodářské soutěže, neboť uživatelé nebudou nuceni setrvávat u poskytovatelů služeb a mohou se svobodně rozhodnout dle nejlepší nabídky služeb na trhu.¹⁶⁶

Nicméně, v odborné veřejnosti vyvolává toto právo subjektu údajů velké rozpaky, neboť není jasné, jak bude otázka přenositelnosti řešena v praxi. V důsledku budou správci pravděpodobně nuceni svoje dosavadní systémy zpracování údajů upravit tak, aby byly kompatibilní se systémy, od nichž by obdrželi údaje uživatelů (např. profil na Facebooku by musel být přenositelný na Twitter a naopak). Což se zejména z důvodu navýšení finančních výdajů v případě poskytovatelů těchto služeb setkává s vlnou nelibosti. Nutno ovšem dodat, že úpravu přenositelnosti údajů vítá Evropská

¹⁶² KRAUSOVÁ, Alžběta. Evropská reforma ochrany osobních údajů (op. cit.)

¹⁶³ ŠAVELKOVÁ, Jana. Všechno, co jste chtěli vědět o Facebooku, ale báli jste se zeptat.

In: *Věda.muni.cz* [online]. 28. ledna 2013 [cit. 2013-06-07]. Dostupné z: <http://www.veda.muni.cz/veda-a-vyzkum/3379-vsechno-co-jste-chteli-vedet-o-facebooku-ale-bali-jste-se-zeptat#.UjJS0tjYddI>

¹⁶⁴ Obecné nařízení o ochraně údajů (op. cit.), čl. 18

¹⁶⁵ Důvodová zpráva k Obecnému nařízení o ochraně údajů (op. cit.), s. 9

¹⁶⁶ EVROPSKÁ KOMISE. How will the EU's reform adapt data protection rules to new technological developments? [online]. 2012 [cit. 2013-06-07]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/justice/newsroom/data-protection/news/120125_en.htm

asociace na obranu lidských práv (AEDH) a zdůrazňuje roli práva na ochranu osobních údajů jakožto jednoho ze základních a nezczitelných lidských práv.¹⁶⁷

Obecné nařízení o ochraně údajů podrobněji rozvádí i problematiku tzv. profilování. Jedná se o právo subjektu údajů, aby se na něj nevztahovalo opatření, které se týká automatizovaného zpracování za účelem vyhodnocení určitých rysů jeho osobnosti, osobních preferencí, lokalizace, jeho chování atd. Toto zpracování se nesmí týkat citlivých údajů. Ukázkovým příkladem takového profilování může být např. vytváření profilů uživatelů na sociální síti Facebook. Pracovní skupina podporuje jasné zakotvení profilování, ale dodává následující: „Je potřeba jasně stanovit, že zahrnuje např. i užití nástrojů pro analýzu webu, sledování chování uživatelů a jeho vyhodnocování, vytváření profilů pohybu („motion profiles“) mobilními aplikacemi či vytváření osobních profilů sociálními sítěmi.“¹⁶⁸

Povinnosti správce

Návrh Obecného nařízení o ochraně údajů zavádí nové povinnosti správců za účelem posílení ochrany subjektů údajů. Ač by mohlo nařízení zpřehlednit pravidla správců údajů, existuje zde riziko, že se zároveň s novými ustanoveními velmi citelně zvýší míra jejich administrativního zatížení. Nová pravidla tedy zásadně ovlivní dosavadní fungování správců údajů.

Obecné nařízení o ochraně údajů zpřesňuje zásadu odpovědnosti správce zakotvenou ve Směrnici o ochraně údajů (viz kapitola 2.1.4.). Touto obecnou povinností se rozumí zpracovávání osobních údajů v souladu se zásadami zpracovávání osobních údajů dle nařízení. Návrh přejímá dosavadní zásady dle Směrnice o ochraně údajů (viz kapitola 2.1.4.) a doplňuje je o zásadu transparentnosti a zavedení komplexní odpovědnosti správce.¹⁶⁹ Návrh klade na správce požadavek „zpracovávat osobní údaje v souladu s legislativou již od samotného počátku, a tedy implicitně legislativě přizpůsobit svoji organizační strukturu a architekturu systému“.¹⁷⁰

K postavení správce se váže i rozšíření územní působnosti Obecného nařízení o ochraně údajů. Nařízení by se mělo „vztahovat i na správce, kteří nejsou usazeni

¹⁶⁷ Press Release 4 March 2013. In: *L'Association Européenne pour la défense des Droits de l'Homme (AEDH)* [online]. 2013 [cit. 2013-06-10]. Dostupné z: <http://www.aedh.eu/AEDH-reaffirms-that-personal-data.html>

¹⁶⁸ Stanovisko č. 01/2012 k reformě právních předpisů o ochraně osobních údajů (op. cit.)

¹⁶⁹ Důvodová zpráva k Obecnému nařízení o ochraně údajů (op. cit.), s. 7

¹⁷⁰ KRAUSOVÁ, Alžběta. Evropská reforma ochrany osobních údajů (op. cit.)

v EU, pokud zpracovávají osobní údaje subjektů majících bydliště v EU a toto zpracování souvisí s nabídkou zboží nebo služeb těmto subjektům nebo se sledováním jejich chování“.¹⁷¹ Tito správci by pak měli dle návrhu povinnost jmenovat pro území EU svého zástupce, který by měl být usazen v jednom členském státě, kde mají bydliště subjekty údajů, jejichž osobní údaje správce zpracovává. Výjimku z povinnosti jmenovat svého zástupce představují správci, kteří nabízí zboží nebo služby jen příležitostně, malé podniky (méně než 250 zaměstnanců), orgány veřejné moci, nebo správci usazení ve třetích zemích, které dle rozhodnutí Komise zaručují přiměřenou úroveň ochrany.¹⁷²

Návrh klade na správce vysoké nároky ohledně dokumentace, neboť ukládá správci povinnost vést dokumentaci o všech zpracováních, za která nese odpovědnost.¹⁷³ Zejména toto ustanovení bude pro správce údajů představovat nepříjemné zvýšení administrativní zátěže. Důležitou povinností správce je přijmout vhodná opatření, která zajistí bezpečnost zpracování. Nově návrh tuto povinnost rozšiřuje i na zpracovatele bez ohledu na smluvní vztah mezi správcem a tímto zpracovatelem.¹⁷⁴ Návrh reguluje případy tzv. společných správců, kteří jsou povinni si smluvně rozdělit odpovědnost za dodržování nařízení a ujasnit si povinnosti zejména ve vztahu k subjektu údajů.¹⁷⁵

Zcela přelomovou změnu v povinnostech správce představuje obligatorní jmenování inspektora ochrany údajů. Tohoto inspektora je správce povinen jmenovat v případě, že je správce orgánem veřejné moci nebo veřejnoprávním subjektem, velkým podnikem (nad 250 zaměstnanců) nebo pokud hlavní činnost správce nebo zpracovatele spočívá ve zpracovávání údajů, které vyžadují pravidelné a systematické sledování subjektu údajů.¹⁷⁶ Dle návrhu by měl správce nebo zpracovatel jmenovat inspektora ochrany údajů na základě jeho praxe a znalostí v oboru práva na minimální období dvou let (lze jmenovat opětovně). Návrh v souvislosti s inspektorem používá pouze termín „osoba“ a samotný návrh ani důvodová zpráva neobsahuje bližší vysvětlení, takže není vyloučeno, že by mohla být inspektorem i právnická osoba.¹⁷⁷

¹⁷¹ JAROLÍMKOVÁ, Andrea. Nové nařízení o ochraně údajů – jaké změny přinese? (op. cit.)

¹⁷² JAROLÍMKOVÁ, Andrea. Nové nařízení o ochraně údajů – jaké změny přinese? (op. cit.)

¹⁷³ Důvodová zpráva k Obecnému nařízení o ochraně údajů (op. cit.), s. 10

¹⁷⁴ Důvodová zpráva k Obecnému nařízení o ochraně údajů (op. cit.), s. 10

¹⁷⁵ Obecné nařízení o ochraně údajů (op. cit.), čl. 24

¹⁷⁶ Obecné nařízení o ochraně údajů (op. cit.), čl. 35

¹⁷⁷ KRAUSOVÁ, Alžběta. Evropská reforma ochrany osobních údajů (op. cit.)

Inspektor může dle návrhu svou činnost pro správce či zpracovatele vykonávat z pozice zaměstnance nebo na základě smlouvy o službách. Správce či zpracovatel jsou ovšem zároveň povinni zajistit nezávislost inspektora ochrany údajů při plnění jeho povinností a dále zajistit, aby nepřijímal „žádné pokyny k výkonu své funkce“.¹⁷⁸ Tato podřízenost inspektora je sice v určité podobě kompenzována omezenou dobou trvání funkce, nicméně v případě, kdy je možné aby byl opětovně jmenován, tato kompenzace nepředstavuje dostatečnou záruku jeho nezávislosti, což mezi správci vyvolává značné rozpaky. Řešením by mohlo být jmenovat po uplynutí funkčního období vždy nového inspektora. Ovšem zřejmým negativem by bylo zvýšení administrativní zátěže na straně správce či zpracovatele.¹⁷⁹

Co se týče úkolů inspektora, patří mezi ně zejména informování a poskytování poradenství správci či zpracovateli v souvislosti s dodržováním Obecného nařízení o ochraně údajů, vedení dokumentace a spolupráce s orgánem dozoru.¹⁸⁰ V souhrnu je nutno dodat, že zavedení funkce inspektora ochrany údajů představuje v kontextu práva EU velkou změnu, ale ovšem většina členských států má tento institut již zakotven ve svých právních řádech (Česká republika nikoliv).¹⁸¹

Co se týče povinností správce, velkou změnu představuje také výrazné zpřísnění sankcí za porušení těchto povinností. Cílem těchto sankcí mělo být především efektivnější vynucování povinností vnitrostátními orgány dozoru. Pracovní skupina ve svém stanovisku tyto změny v souhrnu vítá, drobné nedostatky však vidí v nedostatečném prostoru orgánu dozoru pro správní uvážení a v případech, kdy je příslušných více orgánů dozoru.¹⁸² Nařízení stanovuje správní sankce velmi konkrétně až ve výši 1 milion euro nebo 2% z celkového ročního obrátu podniku. Uložit takové pokuty lze např. v případě zpracování osobních údajů bez souhlasu subjektu nebo bez jiného titulu pro zpracování.¹⁸³

Správce × zpracovatel

V otázce vzájemného vztahu správce a zpracovatele vychází Obecné nařízení o ochraně údajů ze znění Směrnice o ochraně údajů. Nicméně, návrh upřesňuje

¹⁷⁸ Obecné nařízení o ochraně údajů (op. cit.), čl. 36 odst. 2

¹⁷⁹ KRAUSOVÁ, Alžběta. Evropská reforma ochrany osobních údajů (op. cit.)

¹⁸⁰ Obecné nařízení o ochraně údajů (op. cit.), čl. 37

¹⁸¹ JAROLÍMKOVÁ, Andrea. Nové nařízení o ochraně údajů – jaké změny přinese? (op. cit.)

¹⁸² Stanovisko č. 01/2012 k reformě právních předpisů o ochraně osobních údajů (op. cit.)

¹⁸³ KRAUSOVÁ, Alžběta. Evropská reforma ochrany osobních údajů (op. cit.)

povinnosti zpracovatele a zavádí i některé nové prvky. Například zpracovává-li zpracovatel údaje nad rámec pokynů správce, měl by být podle návrhu považován za společného správce.¹⁸⁴

Ve vztahu ke správci a zpracovateli přináší návrh zrušení povinnosti oznamování zpracovávání údajů vnitrostátnímu regulátorovi. Namísto této povinnosti návrh ukládá správci či zpracovateli posouzení, zda-li má dané zpracování specifická rizika (např. v případě zpracování citlivých údajů). Pokud tato rizika existují, lze takové zpracování s orgánem dozoru konzultovat a jedná-li se o rizikové zpracování je nutné obdržet povolení orgánu dozoru.¹⁸⁵

Souhlas se zpracováním osobních údajů

V případě udělování souhlasu v prostředí internetu hraje velmi významnou roli jeho definiční vymezení. Obecné nařízení o ochraně údajů z tohoto důvodu definici souhlasu upřesňuje a charakterizuje jej jako:

*„jakýkoli svobodný, konkrétní, vědomý a výslovný projev vůle, kterým subjekt údajů dává buď v podobě prohlášení nebo jiného jednoznačného potvrzení své svolení ke zpracování svých osobních údajů“.*¹⁸⁶

Od definice souhlasu podle Směrnice o ochraně údajů (viz kapitola 2.1.4.) se liší pojetí návrhu v přesnějším vymezení souhlasu, neboť mezi jeho povinné náležitosti nově patří i konkrétnost. Obecné nařízení o ochraně údajů tímto naráží zejména na případy, kdy je souhlas udělován na internetu a uživatel uděluje souhlas s již předepsanými podmínkami poskytování služby, které jsou však mnohdy formulovány příliš obecně. Uživatel internetu pak často souhlasí s podmínkami, jejichž konkrétní důsledky si nedovede představit. Návrh má ambice tímto ustanovením tyto praktiky na internetu omezit.¹⁸⁷

Návrh dále uvádí, že souhlas by měl být udělen za použití vhodné metody, která umožňuje splnění náležitostí souhlasu dle Obecného nařízení o ochraně údajů. Jako příklad takovéto metody lze zmínit např. zaškrtnutí políčka při návštěvě internetové

¹⁸⁴ Důvodová zpráva k Obecnému nařízení o ochraně údajů (op. cit.), s. 9

¹⁸⁵ JAROLÍMKOVÁ, Andrea. Nové nařízení o ochraně údajů – jaké změny přinese? (op. cit.)

¹⁸⁶ Obecné nařízení o ochraně údajů (op. cit.), čl. 4 odst. 8

¹⁸⁷ Důvodová zpráva k Obecnému nařízení o ochraně údajů (op. cit.)

stránky. Obecné nařízení o ochraně údajů reaguje také na případy, kdy má být souhlas vyjádřen v rámci písemného prohlášení, které se týká i jiných skutečností. V těchto případech je nutné, aby tento souhlas se zpracováním údajů byl jasně odlišitelný od uvedených jiných skutečností.¹⁸⁸

Nově návrh přichází s normativním vymezením, že mlčení ani nečinnost se nepovažují za udělení souhlasu.¹⁸⁹ Nepovažují se za souhlas ani podle Směrnice o ochraně údajů, nicméně směrnice toto výslovně nestanovila. Podle názoru Frederika Zuiderveena Borgesia, který 10. října v Evropském parlamentu přednášel projev na téma souhlasu, se vyskytují v praxi případy, kdy je výchozí nastavení prohlížeče považováno za formu souhlasu (viz kapitola 2.2.1., pasáž ohledně principu opt-out). Vzhledem k tomu, že se jedná o nastavení výchozí, tak ze strany subjektu údajů nedošlo tímto způsobem k žádné činnosti ani vyjádření souhlasu. Proto by takové případy neměly být považovány za vyjádření souhlasu. Z tohoto důvodu se i Borgesius staví kladně ke znění návrhu, který jednoznačně stanoví, že nečinnost ani mlčení nelze považovat za souhlas.¹⁹⁰

Návrh dále výslovně uvádí:

„Vyjádření souhlasu nepředstavuje platný právní důvod zpracování osobních údajů, pokud mezi postavením subjektu údajů a správce existuje značná nerovnováha.“¹⁹¹

Jako příklad takové nerovnováhy návrh zmiňuje vztah zaměstnance a zaměstnavatele. Toto nové a poměrně přísné ustanovení ohledně souhlasu, které by v mnoha oblastech apriori vylučovalo souhlasy subjektů údajů, se snažila zmírnit Rada EU ve svém stanovisku.¹⁹² Rada navrhuje, aby bylo ustanovení doplněno o konstatování, že z nerovnováhy mezi správcem a subjektem údajů musí být patrné, že souhlas pravděpodobně nebyl udělen svobodně. Většina členských států toto ustanovení Obecné nařízení o ochraně údajů kritizovala jako příliš široké a v praxi velmi problematické. Členské státy jako řešení navrhovaly zařadit případnou

¹⁸⁸ JAROLÍMKOVÁ, Andrea. Nové nařízení o ochraně údajů – jaké změny přinese? (op. cit.)

¹⁸⁹ Obecné nařízení o ochraně údajů (op. cit.), 25. bod odůvodnění

¹⁹⁰ Proslov Frederika Zuiderveena Borgesia v Evropském parlamentu ze dne 10. února 2012 (op. cit.)

¹⁹¹ Obecné nařízení o ochraně údajů (op. cit.), 34. bod odůvodnění

¹⁹² Viz Stanovisko Rady EU ze dne 22. června 2012 č. 11326/12 (op. cit.)

nerovnováhu mezi subjektem údajů a správcem mezi obecné požadavky při posuzování svobodně uděleného souhlasu, které jsou zakotveny v samostatném ustanovení.¹⁹³

Nicméně, v souhrnu většina odborné obce včetně profesora Borgesia navržené znění ustanovení ohledně souhlasu vítá. Borgesius v Evropském parlamentu vyslovil názor, že ustanovení ohledně souhlasu mohou být přijata v podobě, v jaké jsou navržena.¹⁹⁴

3.1.5. Specifické instituce EU v oblasti ochrany osobních údajů

Institucionální úprava ochrany osobních údajů v EU doznala návrhem Obecného nařízení o ochraně údajů také určitých změn. Některé instituce byly úplně zrušeny a nahrazeny novými, některým institucím naopak návrh přisuzuje větší pravomoci (viz dále).

Evropská rada pro ochranu údajů

Pracovní skupina bude nově podle Obecného nařízení o ochraně údajů nahrazena Evropskou radou pro ochranu údajů (dále jen „EDPB“). EDPB tvoří vedoucí orgánu dozoru nad ochranou údajů z každého členského státu a Evropský inspektor. EDPB musí bez prodlení informovat Komisi o všech svých činnostech, ale při plnění svých povinností postupuje nezávisle. Primární úkol EDPB představuje zajišťování jednotného uplatňování Obecného nařízení o ochraně údajů (např. formou poradenství Komisi a podpory spolupráce orgánů dozoru v celé EU).¹⁹⁵

Nařízení zakotvuje i vnitřní uspořádání EDPB, které upravuje tak, že EDPB si volí ze svých řad předsedu a dva místopředsedy a jedním z místopředsedů je Evropský inspektor. K této podobě vnitřního uspořádání EDPB se vyjádřila Pracovní skupina ve svém stanovisku: „Pracovní skupina je přesvědčena, že by měla mít možnost si demokraticky zvolit svého vlastního předsedu a místopředsedy. Nedomnívá se, že by byl předložený přesvědčivé důvody pro to, aby musel stálým místopředsedou být Evropský inspektor ochrany údajů.“¹⁹⁶ Bylo by jistě žádoucí, aby si mohla EDPB

¹⁹³ Viz Obecné nařízení o ochraně údajů (op. cit.), 33. bod odůvodnění: „Aby se zajistilo, že souhlas je svobodný, mělo by být upřesněno, že souhlas není platným právním důvodem zpracování, pokud osoba nemá skutečnou a svobodnou volbu, a tudíž není schopna souhlas odmítnout nebo odvolat, aniž by tím byla poškozena.“

¹⁹⁴ Proslov Frederika Zuiderveena Borgesia v Evropském parlamentu ze dne 10. února 2012 (op. cit.)

¹⁹⁵ Obecné nařízení o ochraně údajů (op. cit.), čl. 64 - 72

¹⁹⁶ Stanovisko č. 01/2012 k reformě právních předpisů o ochraně osobních údajů (op. cit.)

svobodně zvolit své vrcholné orgány, nicméně důvodová zpráva návrhu neuvádí vysvětlení, proč se uchýlila k jinému řešení.

Evropská komise

Obecné nařízení o ochraně údajů výrazně rozšiřuje pravomoci Komise ohledně vydávání aktů v přenesené pravomoci a prováděcích aktů. Některá ustanovení návrhu dokonce nemohou být bez aktů v přenesené pravomoci či prováděcích aktů vůbec použitelná (např. o ohlašování případů narušení bezpečnosti osobních údajů atd.). Avšak Komise má v určitých případech i pravomoci týkající se definičního vymezení, například je zmocněna definovat v některých situacích „oprávněné zájmy“ správce údajů.¹⁹⁷ Pracovní skupina se k tomuto rozšiřování pravomocí Komise staví velmi kriticky a dodává, že „pro zajištění právní jistoty by měly být podstatné prvky vloženy přímo do nařízení, jak stanoví článek 290 SFEU“.¹⁹⁸ Právní nejistota by mohla jak pro správce, tak pro zpracovatele údajů reálně nastat, neboť přijetí tolika aktů v přenesené působnosti či prováděcích aktů může v praxi trvat i několik let. Pracovní skupina za tímto účelem ve svém stanovisku Komisi alespoň vyzvala k uvedení, jaké akty a v jakém časovém horizontu hodlá přijmout.¹⁹⁹

Role Komise je dle Obecného nařízení o ochraně údajů významně rozšířena také v oblasti jednotnosti. Účelem mechanismu jednotnosti je spolupráce orgánů dozoru a Komise. Přijímá-li vnitrostátní orgán dozoru taxativně vymezený typ opatření, je dle nařízení povinen předložit návrh tohoto opatření EDPB a Komisi. Komise má následně povinnost vydat k návrhu opatření stanovisko a vnitrostátní orgán dozoru je povinen toto stanovisko maximálně zohlednit. V souhrnu tyto pravomoci Komise ovšem představují významné oslabení nezávislosti vnitrostátních orgánů dozoru, protože se při rozhodování často budou muset řídit pokyny Komise. Velké výhrady k těmto změnám má i Pracovní skupina, podle níž by zajištění mechanismu mělo vypadat tak, že když se bude případem zabývat EDPB, Komise by měla mít možnost předložit právní posouzení, ale už by se měla zdržet zasahování.²⁰⁰

¹⁹⁷ Obecné nařízení o ochraně údajů (op. cit.), čl. 6 odst. 1 písm. f) ve spojitosti s čl. 6 odst. 5

¹⁹⁸ Stanovisko č. 01/2012 k reformě právních předpisů o ochraně osobních údajů (op. cit.)

¹⁹⁹ Stanovisko č. 01/2012 k reformě právních předpisů o ochraně osobních údajů (op. cit.)

²⁰⁰ Stanovisko č. 01/2012 k reformě právních předpisů o ochraně osobních údajů (op. cit.)

3.2. Specifické technologie

Obecné nařízení o ochraně údajů neobsahuje konkrétní ustanovení, která by se zaměřovala pouze na úpravu cookies nebo cloud computingu. Nicméně, v rámci obecných ustanovení upravuje problematické otázky, které by mohly napomoci větší transparentnosti těchto technologií (viz dále). Návrh se snaží reagovat na současné trendy ohledně využívání těchto technologií, neboť si klade za cíl mimo jiné i „nadčasovost“. Jak ostatně sebevědomě prohlašuje evropská komisařka Vivienne Reding, nařízení by mělo držet krok s moderními technologiemi i během příštích třiceti let.²⁰¹

3.2.1. Cookies

Obecné nařízení o ochraně údajů cookies výslovně neupravuje. Nicméně v odůvodnění návrhu se uvádí, že IP adresy nebo identifikátory cookies mohou být za určitých okolností za osobní údaje považovány.²⁰² Bohužel je toto ustanovení kvůli své nejasnosti velmi matoucí a z tohoto důvodu se proti jeho znění ohradila i odborná veřejnost (viz kapitola 3.1.3.). Avšak bez ohledu na nejasnou formulaci tohoto ustanovení, nepředstavuje jeho znění nic nového, neboť ke stejnému závěru se lze dopracovat již dnes za pomoci judikatury a doktríny (viz kapitola 2.1.3.).²⁰³

Jak se ovšem domnívá advokátka společnosti Seznam.cz Mária Čuhelová, nejasná definice informací, které jsou o uživateli sbírány a sledovány představuje jeden z největších problémů návrhu. Vzhledem k tomu, že je velmi obtížné rozlišit, které cookies mají charakter osobního údaje a které nikoliv, je nutné pohlížet na celou problematiku komplexněji. Jak Čuhelová dodává, uživatelé internetu by si měli být vědomi své bezpečnosti na internetu a měli by si o ní rozhodovat sami, neboť „nelze bez dalšího tuto zodpovědnost přenášet na provozovatele“.²⁰⁴

²⁰¹ WARMAN, Matt. EU Privacy regulations subject to 'unprecedented lobbying'. In: *The Telegraph* [online]. 8.2.2012 [cit. 2013-06-08].

Dostupné z: <http://www.telegraph.co.uk/technology/news/9070019/EU-Privacy-regulations-subject-to-unprecedented-lobbying.html>

²⁰² Směrnice o ochraně údajů (op. cit.), 24. bod odůvodnění

²⁰³ Cookies v České republice [online]. [2013] [cit. 2013-06-06].

Dostupné z: http://www.samoregulace.cz/sites/default/files/cookies_vcr.pdf

²⁰⁴ HYNČICOVÁ, Kateřina. Mária Čuhelová: Cookies jako osobní údaj? Neumím si představit, jak to bude v praxi fungovat. *Právní rádce*. Praha: Economia a.s., 2012, roč. 2012, č. 12. ISSN 1210-4817.

V případě, když by některé cookie tedy bylo považováno Obecným nařízením o ochraně údajů za osobní údaj, vztahovaly by se na něj zcela nepochybně podmínky udělování souhlasu se zpracováním. Tudíž by nejspíše muselo dojít i k revizi směrnice 2009/136/ES, která zakotvuje v souvislosti s informovaným souhlasem princip opt-in (viz kapitola 2.2.1.). Vzájemný vztah těchto dvou právních předpisů však neupravuje návrh ani jiné oficiální zdroje. Ostatně samotný návrh Obecného nařízení o ochraně údajů je stále ještě v legislativním procesu, takže řešení právního vztahu těchto předpisů lze snad očekávat v budoucnu.²⁰⁵

3.2.2. Cloud computing

Obecné nařízení o ochraně údajů neobsahuje konkrétní ustanovení zabývající se problematikou cloud computingu. Celkově však návrh vyjasňuje mnohé otázky, které v současné době brání masivnímu využívání této technologie. Primární problém využívání cloudu, otázku rozhodného práva, řeší návrh formou nařízení. V důsledku by tedy ve všech členských státech měl být používán přímo a jednotně jeden soubor pravidel. Tato změna by mohla zmírnit administrativní a finanční zátěž poskytovatelů cloudových služeb, na zajištění souladu jejich cloudu s právem v jednotlivých členských státech. Zároveň by tímto měl být zajištěn vysoký stupeň ochrany osob a uživatelům cloud computingu by měla být umožněna větší kontrola nad jejich údaji.²⁰⁶

Posílení důvěry uživatelů v cloudové služby by měla napomoci větší transparentnost zpracování údajů, kterou návrh zakotvuje. Obecné nařízení o ochraně údajů jasně stanoví, kdy správci údajů ze zemí mimo EU podléhají evropskému právu, neboť zakotvuje, že kdykoli se činnost správců týká nabízení zboží nebo služeb osobám s bydlištěm v EU nebo monitorování jejich chování, použije se toto nařízení.²⁰⁷ Což zejména v případě cloud computingu, kdy často není jasné, kde se momentálně údaje subjektu údajů nacházejí a kdo je zpracovává, lze považovat za velmi žádoucí. Pokud se tedy v rámci cloudové služby budou zpracovávat osobní údaje osoby, která bydlí v některém ze členských států, bude se zpracovávání těchto osobních údajů řídit právem EU.

²⁰⁵ Cookies v České republice (op. cit.)

²⁰⁶ COM(2012) 529 final (op. cit.)

²⁰⁷ Obecné nařízení o ochraně údajů (op. cit.), čl. 3 odst. 2

Obecné nařízení o ochraně údajů zjednodušuje mechanismus předávání osobních údajů do zemí mimo EHP a zároveň zakotvuje ochranu dotčených osob. Jak uvádí Komise ve svém sdělení: „Nový právní rámec poskytne podmínky nezbytné pro přijetí kodexů chování a norem pro cloud computing, pokud zúčastněné strany považují za nezbytné zavedení certifikačních systémů, jejichž prostřednictvím se ověří, že poskytovatel zavedl náležité bezpečnostní normy pro informační technologie a ochranná opatření pro předávání údajů.“²⁰⁸ Tudíž návrh bude poskytovat vhodné podmínky pro zavedení certifikace cloudových služeb, od níž si Komise slibuje značné rozšíření využívání cloud computingu v EU (viz kapitola 2.2.2.).

Dalším nástrojem, který by měl dle Komise napomoci odpovídající ochraně údajů při jejich předávání do třetích zemí v rámci cloud computingu, jsou závazná podniková pravidla. Tato pravidla přijímají dobrovolně společnosti, které jsou součástí téže skupiny a musí být schváleny nejméně třemi orgány dozoru pro ochranu údajů. Reforma ochrany údajů by měla tato pravidla zjednodušit a zpružnit schvalovací proces tak, aby schvaloval pravidla pouze jediný orgán dozoru, což by mělo napomoci větší právní jistotě subjektu údajů a rozvoj využívání cloud computingu v EU.²⁰⁹

Nicméně, v souvislosti s předáváním údajů do třetích zemí považuje Pracovní skupina za velký nedostatek návrhu, že neobsahuje ustanovení zakazující správcům působícím v EU předávání údajů do třetích zemí na vyžádání tamních soudních či správních orgánů (za existence výjimek z tohoto pravidla). Pracovní skupina neexistenci tohoto ustanovení kritizuje zejména z důvodu ztráty právní jistoty subjektu údajů, neboť jejich osobní údaje tak mohou být uloženy v datových centrech po celém světě.²¹⁰ Jak bylo zmíněno v předešlých kapitolách, EU poskytuje subjektům údajů velmi vysoký standard ochrany údajů (např. mnohem vyšší než je tomu v USA) a předání údajů do třetích zemí představuje pro subjekty údajů často velká rizika.

²⁰⁸ COM(2012) 529 final (op. cit.)

²⁰⁹ EVROPSKÁ KOMISE. Jak reforma ochrany údajů v EU usnadní mezinárodní spolupráci? [online]. 2012 [cit. 2013-06-08]. Dostupné z: http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CDEQFjAA&url=http%3A%2F%2Fec.europa.eu%2Fjustice%2Fdata-protection%2Fdocument%2Fpreview2012%2Ffactsheets%2F5_cs.pdf&ei=-2uyUYbXCOWQ7Abrm4HwDA&usq=AFQjCNGVc5M8sMD10KoIkML4Fe6kwSm3kg&bvm=bv.47534661,d.ZGU

²¹⁰ Stanovisko č. 05/2012 ke cloud computingu. In: *Opinions and recommendations*. 2012. Dostupné z: http://ec.europa.eu/justice/data-protection/article-29/documentation/opinion-recommendation/index_en.htm

Naopak nesporným přínosem pro ochranu údajů v rámci cloudových služeb je vyváženější rozdělení odpovědnosti mezi správcem a zpracovatelem. Návrh se tímto snaží docílit zajištění větší odpovědnosti zpracovatelů vůči správcům takovým způsobem, že zpracovatelům ukládá napomáhat správcům při zajišťování plnění povinností.²¹¹ V této souvislosti se Pracovní skupina domnívá, že „návrh jde správným směrem při zmírňování nerovnováhy, s níž se lze často setkat v prostředí cloud computingu, v němž může být pro zákazníka...obtížné vykonávat podle právních předpisů na ochranu údajů plnou kontrolu způsobu, jakým poskytovatel dodává požadované služby“.²¹²

3.2.3. Jak Obecné nařízení o ochraně údajů reflektuje současný vývoj informačních technologií?

Jak konstatovala komisařka Vivienne Reding, nařízení má ambice pružně reagovat na budoucí vývoj technologií během následujících třiceti let.²¹³ Za tímto účelem se Komise snažila vytvořit normu z technologického hlediska neutrální a použitelnou napříč celou EU. Ovšem i přes mnohá místa s nežádoucími neutrálními ustanoveními, je z návrhu často jasné patrné, na které technologie míří.

Velmi prozíravý se návrh zdá být v případě práva na přenositelnost údajů.²¹⁴ V době převažující elektronické komunikace, ukládání fotografií místo do fotoalb do profilů na sociálních sítích, mají tato data mnohdy pro uživatele nevyčíslitelnou hodnotu. Proto je na místě upravit právo uživatele tak, aby si mohl svá data přenést do jiné služby. Může se stát, že v budoucnu vznikne internetová služba, která zažije ještě větší nebo obdobný „boom“ jako sociální síť (především Facebook) a všichni uživatelé sociálních sítí budou chtít své profily včetně fotografií a zpráv přenést do této nové služby. Svět informačních technologií se vyvíjí velmi rychle, a proto je velmi pravděpodobné, že taková situace nastane.

V reakci na rizika spojená s ukládáním obrázků, komentářů, statusů apod. na sociální síť bylo do návrhu začleněno nové „právo být zapomenut“. Uživatel např. v mladické nerozvážnosti zveřejnil na svém profilu na Facebooku fotografie ve spodním prádle a nyní usiluje o politickou kariéru a přeje si tyto dokumenty navždy odstranit

²¹¹ Obecné nařízení o ochraně údajů (op. cit.), čl. 26

²¹² Stanovisko č. 05/2012 ke cloud computingu (op. cit.)

²¹³ WARMAN, Matt. EU Privacy regulations subject to 'unprecedented lobbying' (op. cit.)

²¹⁴ Obecné nařízení o ochraně údajů (op. cit.), čl. 18

z internetu. Nicméně, jak již bylo uvedeno výše, samotné smazání fotografie na profilu uživatele ještě neznamená, že tato data nejsou dále uchovávána v databázi sociální sítě.²¹⁵ Proto je zakotvení práva být zapomenut pokrokové, neboť reaguje na vývoj technologií v tom smyslu, že nestačí pouhé smazání dat z profilu uživatele, ale z celého systému.

V souhrnu pak návrh reflektuje vývoj technologií také tím, že bude mít formu nařízení. Tímto bude z velké části odstraněna nejednotnost právních úprav ochrany osobních údajů jednotlivých členských států. V případě cloud computingu by to pro poskytovatele těchto služeb mohlo znamenat snížení nákladů (např. na právní služby v jednotlivých členských státech). Uživatelé by na základě jednotného právního rámce pro celou EU mohli začít masově využívat cloudové služby (zejména až bude zrealizována koncepce jejich certifikace). V tomto směru tedy právo EU reaguje na vývoj cloud computingu a snaží se jej podporovat. Tato technologie je ve světě (a obzvlášť v Evropě) stále ještě v plenkách, ale vzhledem k jejím ekonomickým, ekologickým a mnohým dalším přínosům, lze očekávat nárůst její uživatelské oblíbenosti.

Technologii cookies Obecné nařízení o ochraně údajů upravuje s určitou dávkou nedůslednosti (viz výše) a je tedy velmi pravděpodobné, že dojde ještě před přijetím návrhu v této otázce k revizi. Nicméně, návrh se shoduje se současným výkladem, podle něhož lze cookies považovat za určitých podmínek za osobní údaje a v podstatě tedy navazuje na dosavadní vývoj ohledně právní úpravy této technologie.

Navrženou reformu ochrany osobních údajů vítá i Evropská asociace na obranu lidských práv (AEDH), která ovšem zároveň dodává, že v této oblasti zůstává i nadále prostor pro zlepšení. Asociace upozorňuje na nedostatky návrhu, mezi něž řadí slabou pozici Evropského inspektora, neexistenci kooperace mezi národními autoritami ochrany osobních údajů atd.²¹⁶

Nutno však dodat, že s velkou pravděpodobností dozná znění návrhu před jeho přijetím ještě značných změn. Velké rozpaky v této souvislosti vzbudil výbor Evropského parlamentu pro průmysl, který 20. února 2013 schválil více než 900

²¹⁵ ŠA VELKOVÁ, Jana. Všechno, co jste chtěli vědět o Facebooku, ale báli jste se zeptat (op. cit.)

²¹⁶ Press Release 4 March 2013. In: *L'Association Européenne pour la défense des Droits de l'Homme (AEDH)* [online]. 2013 [cit. 2013-06-10]. Dostupné z: <http://www.aedh.eu/AEDH-reaffirms-that-personal-data.html>

pozměňovacích návrhů k reformě osobních údajů.²¹⁷ Výbor tímto podlehl tlaku velkých poskytovatelů služeb na internetu (např. americké společnosti Yahoo) a schválil návrh v podobě, která v souhrnu oslabuje ochranu uživatelů internetu. Generální ředitelka Evropské organizace pro ochranu spotřebitelů, Monique Goyens, na adresu výboru dokonce uvedla, že hlasoval proti zájmům evropských spotřebitelů.²¹⁸ Kriticky se k lobbistickým tlakům v Evropském parlamentu vyjádřil i evropský inspektor ochrany údajů Peter Hustinx, podle nějž nejvýrazněji komplikuje přijetí návrhu nově navržené „právo být zapomenut“. O osudu návrhu a o podobě, v jaké bude přijat, bude rozhodovat Evropský parlament pravděpodobně v září 2013.²¹⁹

²¹⁷ Data Protection: Industry Committee backed a single set of rules [online]. 2013 [cit. 2013-06-08]. Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/news/cs/pressroom/content/20130220IPR05952/html/Data-Protection-Industry-Committee-backed-a-single-set-of-rules>

²¹⁸ BAKER, Jennifer. EU Parliament makes more than 900 changes to data privacy law. In: *CSO Online* [online]. 20.2.2013 [cit. 2013-06-08]. Dostupné z: <http://www.csoonline.com/article/729165/eu-parliament-makes-more-than-900-changes-to-data-privacy-law>

²¹⁹ FLEMING, Jeremy. New data protection rules at risk, EU watchdog warns. In: *EurActiv.com* [online]. 30.5.2013 [cit. 2013-06-10]. Dostupné z: <http://www.euractiv.com/infosociety/eu-watchdog-warns-lobbyists-parl-news-528128>

4. ZÁVĚR

Hlavním cílem této práce bylo popsat a vysvětlit zakotvení ochrany osobních údajů na internetu v právu EU a následně zkoumat, jestli a jak tato právní úprava reflektuje současný vývoj informačních technologií. Nejdříve bylo nutné shrnout systém ochrany osobních údajů na internetu v právu EU. Jádrem tohoto systému se stala obecná ochrana osobních údajů podle práva EU, která je (na rozdíl od ochrany údajů v prostředí internetu) podrobně popsána v několika odborných pramenech. Nynější právní úprava ochrany osobních údajů v EU se řídí především dle Směrnice o ochraně údajů, která byla přijata v roce 1995, což je z pohledu progresivního vývoje informačních technologií doba téměř „prehistorická“.

Proto bylo následně nutné na toto „jádro“ (neboli na obecnou ochranu osobních údajů) navrstvit další právní instrumenty, které by dohromady vytvořily obraz právní ochrany osobních údajů na internetu. Důležitý pramen v této oblasti představuje judikatura Soudního dvora, která alespoň částečně reaguje na změny v oblasti ochrany osobních údajů na internetu (viz kapitola 2.1.3.). Ještě pružněji než judikatura však reflektuje změny v oblasti ochrany údajů Pracovní skupina, jejíž stanoviska sice nejsou závazná, ale významně přispívají k jednotnému výkladu. Spojením těchto jednotlivých instrumentů pak vznikla systematika ochrany osobních údajů na internetu v právu EU tak, jak je vymezená v tomto textu. Vzhledem k tomu, že jsem pro účely mé práce musela systematiku ochrany osobních údajů na internetu podle práva EU utřídit sama (neboť v současnosti žádná publikace takový systém neuvádí), věřím, že by i v tomto ohledu mohla být práce přínosem pro případné zájemce o tuto oblast práva EU.

Nicméně hlavním cílem práce bylo systém současné ochrany osobních údajů na internetu konfrontovat s vývojem informačních technologií. Jako předpoklad zkoumání byla v úvodu stanovena hypotéza, že právo EU nereaguje pružně na výzvy moderní doby a že tedy v oblasti internetu neposkytuje dostatečné právní záruky ochrany osobních údajů (viz kapitola 1.1.). V návaznosti na tuto hypotézu byly položeny otázky, na něž práce hledala odpovědi. V čem spočívají nedostatky současné úpravy ochrany osobních údajů podle práva EU? Jak lze případné nedostatky právní úpravy napravit? Existuje na půdě EU iniciativa, která nabízí řešení právních problémů ochrany osobních údajů?

Konfrontace hypotézy s popisovanou úpravou ochrany osobních údajů na internetu je reflektována ve všech částech práce, i když na některých místech je na ni kladen větší důraz. Z tohoto důvodu kapitola vysvětlující systém, na němž je v současnosti postavena ochrana osobních údajů na internetu, shrnula rizika, která plynou z neaktuálnosti Směrnice o ochraně údajů. Jak již bylo uvedeno výše, v roce 1995, kdy byla směrnice přijata, nebyl internet tak masivně rozšířen jako v současnosti. Svět roku 1995 neznal sociální sítě, cookies ani cloud computing v podobě, v jaké je používáme dnes. Například zakladateli Facebooku Marku Zuckerbergovi bylo v té době pouhých 11 let.²²⁰ Odpověď na otázku položenou v úvodu, tedy v čem spočívají nedostatky či klady současné úpravy, lze v podstatě shrnout jedním slovem neaktuálnost. Problém současné úpravy představuje také nedostatečné definiční vymezení některých pojmů, což částečně napravuje návrh Obecného nařízení o ochraně údajů (ten např. nově definuje pojem „subjekt údajů“).

Nejdůrazněji ovšem práce konfrontuje právní úpravu ochrany osobních údajů v EU s vývojem technologií na příkladech cookies a cloud computingu. V případě technologie cookies je v evropském kontextu zajímavá problematika přechodu od principu opt-out k principu opt-in a následná nejednotná implementace členskými státy. EU reaguje na vývoj cookies poměrně flexibilně, nicméně selhává formulace konkrétních ustanovení, což v důsledku vede k roztržitosti úprav členských států. Odlišná situace se týká technologie cloud computingu, kde v současné době existuje velké množství rizik ochrany osobních údajů, což brání masovému využívání této technologie. Práce se snaží na jednotlivá uživatelská rizika nahlížet z více úhlů pohledu a dát tak čtenáři možnost pochopit klady a zápory cloud computingu v kontextu. Současná úprava ochrany osobních údajů na internetu podle práva EU ovšem příliš nereflektuje progresivní vývoj cloudových služeb a odborná veřejnost i Pracovní skupina se shodují, že by bylo na místě toto změnit.

Odpověď na dvě zbývající otázky položené v úvodu práce, jak lze napravit nedostatky právní úpravy a jestli existuje na půdě EU iniciativa, jež o tuto nápravu usiluje, lze pojmut společně. Iniciativu usilující o změnu právní úpravy ochrany osobních údajů představuje na půdě EU Komise. Dosavadní koncepce ochrany údajů tedy největší pravděpodobností brzy dozná velkých změn, neboť Komise dokončila

²²⁰ Mark Zuckerberg. *Forbes* [online]. [2013] [cit. 2013-03-31]. Dostupné z: <http://www.forbes.com/profile/mark-zuckerberg/>

v lednu roku 2012 návrh komplexní reformy ochrany údajů. Dílčím cílem této práce bylo zhodnotit, jak se navržená úprava vypořádala s nedostatky současné koncepce ochrany osobních údajů a jak reflektuje současné trendy v oblasti informačních technologií, což je zároveň odpovědí na otázku ohledně možných řešení současné právní úpravy.

Návrh představuje velký přínos pro jednotnost ochrany osobních údajů v EU už jen z toho důvodu, že má podobu nařízení. Přímá použitelnost nařízení by z velké části měla vyřešit rozdílnost právních úprav jednotlivých členských států, která způsobuje právní nejistotu uživatelů internetu. Dále pak návrh upřesňuje definice v oblasti ochrany údajů, a to i se zaměřením na prostředí internetu. Na vývoj informačních technologií se návrh snaží reagovat i zaváděním zcela nových institutů. Subjekty údajů tak budou nově mít právo na přenositelnost údajů (např. z jedné sociální sítě do druhé) bez ztráty těchto dat, dále budou disponovat „právem být zapomenut“ atd. V tomto ohledu se návrh vydává jednoznačně cestou posílení práv uživatelů internetu za současného zvýšení povinností (a s tím související administrativní a finanční zátěže) poskytovatelů internetových služeb. Návrh se pochopitelně ze strany těchto poskytovatelů nesetkal s pozitivním ohlasem, nicméně dle mého názoru je správné jít cestou posílení práv uživatelů internetu, neboť jsou v tomto vztahu slabší smluvní stranou a právo EU by jim tedy mělo poskytovat dostatečný ochranný štít.

Co se týče specifických informačních technologií (cookies a cloud computing), návrh Obecného nařízení o ochraně údajů neobsahuje konkrétní ustanovení, která by se jim věnovala. Nicméně v rámci obecných ustanovení tyto technologie výrazně zohledňuje. V případě cookies návrh reflektuje současný vývoj a považuje je za osobní údaj. Bohužel je však ustanovení ohledně cookies formulováno velmi nejednoznačně, takže lze ještě očekávat revizi návrhu. Velkou změnou jsou obecná ustanovení, která cíleně směřují k regulaci cloud computingu. Mezi tyto změny by se dalo počítat i to, že návrh bude mít formu nařízení, neboť tím bude usnadněno zajištění dostatečné ochrany údajů na území všech členských států. Návrh nachází řešení některých problémů v souvislosti se zpracováváním osobních údajů prostřednictvím cloud computingu, nicméně některé problémy budou přetrvávat dokud nebude zavedeno několik dalších mechanismů (certifikace poskytovatelů cloudových služeb apod.).

Na základě důkladné konfrontace mé hypotézy a souvisejících otázek se současnou úpravou jsem dospěla k závěru, že moje původní hypotéza byla správná. Současná úprava ochrany osobních údajů na internetu podle práva EU tedy zřejmě zaostává za vývojem technologií a neposkytuje tak dostatečnou ochranu uživatelům internetu. Řešení této situace představuje do jisté míry reforma ochrany osobních údajů, kterou iniciuje na půdě EU Komise.

Věřím, že práce pomůže nalézt případným čtenářům odpovědi na základní otázky týkající se systému právní úpravy ochrany osobních údajů na internetu v EU, představit jim určité trendy v oblasti informačních technologií, nastítnit jejich rizika a analyzovat do jaké míry jejich vývoj reflektuje současná právní úprava a do jaké míry úprava navržená.

SEZNAM ZKRATEK

Listina ZPEU – Listina základních práv Evropské unie

SFEU – Smlouva o fungování Evropské unie

EHP – Evropský hospodářský prostor

DG MARKT – Generální ředitelství pro vnitřní trh a služby

EDPB – Evropská rada pro ochranu údajů

IP adresa – adresa internetového protokolu

POUŽITÁ LITERATURA

Monografie

1. CAREY, Peter a Eduardo USTARAN. *E-privacy and online data protection*. London: Butterworths, 2002. ISBN 04-069-4588-8.
2. KNAPP, Viktor. *Vědecká propedeutika pro právníky*. 1. vydání. Praha: Eurolex Bohemia, 2003. ISBN 80-86432-54-8.
3. KUNER, Christopher. *European data privacy law and online business*. New York: Oxford University Press, 2003. ISBN 01-992-4423-5.
4. MAŠTALKA, Jiří. *Osobní údaje, právo a my*. 1. vydání. Praha: C.H. Beck, 2008. Beckova edice ABC. ISBN 978-807-4000-331.
5. POLČÁK, Radim. *Internet a proměny práva*. Praha: Auditorium, 2012. Téma (Auditorium). ISBN 978-80-87284-22-3.
6. TICHÝ, Luboš. *Evropské právo*. 4. vydání. Praha: C.H. Beck, 2011. Právnícké učebnice (C.H. Beck). ISBN 9788074003332.

Články

7. BAKER, Jennifer. EU Parliament makes more than 900 changes to data privacy law. In: *CSO Online* [online]. 20.2.2013 [cit. 2013-06-08].
Dostupné z: <http://www.csoonline.com/article/729165/eu-parliament-makes-more-than-900-changes-to-data-privacy-law>
8. FLEMING, Jeremy. New data protection rules at risk, EU watchdog warns. In: *EurActiv.com* [online]. 30.5.2013 [cit. 2013-06-10].
Dostupné z: <http://www.euractiv.com/infosociety/eu-watchdog-warns-lobbyists-parl-news-528128>
9. HYNČICOVÁ, Kateřina. Mária Čuhelová: Cookies jako osobní údaj? Neumím si představit, jak to bude v praxi fungovat. *Právní rádce*. Praha: Economia a.s., 2012, roč. 2012, č. 12. ISSN 1210-4817.
10. JAROLÍMKOVÁ, Andrea. Nové nařízení o ochraně údajů – jaké změny přinese? *Právní rádce*. Praha: Economia a.s., 2012, roč. 2012, č. 7. ISSN 1210-4817.
11. KOLÁRIKOVÁ, Lenka. Největší záhada cloudu: jde o zpracování osobních údajů či nikoli? *Právní rádce*. Praha: Economia a.s., 2012, roč. 2012, č. 9. ISSN 1210-4817. Dostupné z: <http://pravnicaradce.ihned.cz/c1-57650430-nejvetsi-zahada-cloudu-jde-o-zpracovani-osobnich-udaju-ci-nikoli>

12. KRAUSOVÁ, Alžběta. Evropská reforma ochrany osobních údajů. *Revue pro právo a technologie*: odborný recenzovaný časopis pro technologické obory práva a právní vědy. Brno: Masarykova universita, 2012, roč. 2012, č. 5. ISSN 1804-5383.
13. KUAN HON, W. a kol. Negotiating cloud contracts: looking at clouds from both sides now. *Stanford Technology Law Review*, 2012, roč. 2012, č. 1. Dostupné z: <http://stlr.stanford.edu/pdf/cloudcontracts.pdf>
14. ROSEN, Jeffrey. The Right to Be Forgotten. *Stanford Technology Law Review Online*, 2012, roč. 2012, č. 88. Dostupné z: <http://www.stanfordlawreview.org/online/privacy-paradox/right-to-be-forgotten>
15. ŠAVELKOVÁ, Jana. Všechno, co jste chtěli vědět o Facebooku, ale báli jste se zeptat. In: *Věda.muni.cz* [online]. 28. ledna 2013 [cit. 2013-06-07]. Dostupné z: <http://www.veda.muni.cz/veda-a-vyzkum/3379-vsechno-co-jste-chteli-vedet-o-facebooku-ale-bali-jste-se-zeptat#.UbJS0tjYddI>
16. WARMAN, Matt. EU Privacy regulations subject to 'unprecedented lobbying'. In: *The Telegraph* [online]. 8.2.2012 [cit. 2013-06-08]. Dostupné z: <http://www.telegraph.co.uk/technology/news/9070019/EU-Privacy-regulations-subject-to-unprecedented-lobbying.html>

Internetové zdroje

17. About Us. *ANONYMOUS ANALYTICS* [online]. [2012] [cit. 2013-03-28]. Dostupné z: <http://anonanalytics.com/>
18. Cloud UK: Adoption and Trends 2011 [online]. 2011 [cit. 2013-06-06]. Dostupné z: <http://www.cloudindustryforum.org/downloads/whitepapers/cif-white-paper-1-2011-cloud-uk-adoption-and-trends.pdf>
19. Cookie sem, cookie tam...pokračování. *PositiveZero.co.uk* [online]. © 2012 [cit. 2013-06-06]. Dostupné z: <http://www.positivezero.co.uk/cs-CZ/#blog/cookie-sem-cookie-tam-pokracovani.html>
20. Cookies v EU od května? Jedině s výslovným souhlasem návštěvníka. *BRADBURY media. JustIT.cz* [online]. © 2013 [cit. 2013-06-05]. Dostupné z: <http://www.justit.cz/wordpress/2011/03/09/cookies-v-eu-od-kvetna-jedine-s-vyslovnym-souhlasem-navstevnika/>

21. Cookies v České republice [online]. [2013] [cit. 2013-06-06].
Dostupné z: http://www.samoregulace.cz/sites/default/files/cookies_vcr.pdf
22. Data Protection: Industry Committee backed a single set of rules. *Evropský parlament* [online]. 2013 [cit. 2013-06-08].
Dostupné z: <http://www.europarl.europa.eu/news/cs/pressroom/content/20130220IPR05952/html/Data-Protection-Industry-Committee-backed-a-single-set-of-rules>
23. Digitální agenda: Nová strategie pro posílení růstu produktivity evropských podniků a veřejné správy prostřednictvím cloud computingu. *European Union* [online]. 27.9.2012 [cit. 2013-03-04]. Dostupné z: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-1025_cs.htm?locale=en
24. EU cookie law: stop whining and just get on with it. *Wired.co.uk* [online]. © 2013 [cit. 2013-06-06]. Dostupné z: <http://www.wired.co.uk/news/archive/2012-05/24/eu-cookie-law-moaning>
25. Evropou obchází strašidlo cookies. *Lupa.cz* [online]. © 1998 – 2013 [cit. 2013-06-06]. Dostupné z: <http://www.lupa.cz/clanky/evropou-obchazi-strasidlo-cookies/>
26. Evropský inspektor ochrany údajů. *Euroskop.cz* [online]. © 2005-13 [cit. 2013-03-30]. Dostupné z: <https://www.euroskop.cz/88/sekce/inspektor-ochrany-udaju/>
27. Facebook [online]. © 2013 [cit. 2013-06-08].
Dostupné z: <http://www.facebook.com/legal/terms>
28. Finland makes broadband a 'legal right'. *BBC News* [online]. 1.7.2010 [cit. 2013-03-28]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/news/10461048>
29. Hackeři napadli web UniCredit Bank. Administrátor měl prý heslo Banka123 [online]. 11.3.2013 [cit. 2013-03-28]. ISSN 1213-7693.
Dostupné z: <http://byznys.ihned.cz/zpravodajstvi/c1-59481780-hackeri-napadli-web-unicredit-bank-administrator-mel-pry-heslo-banka123>
30. How Clean is Your Cloud? *Greenpeace* [online]. duben 2012 [cit. 2013-06-06].
Dostupné z: <http://www.greenpeace.org/international/Global/international/publications/climate/2012/iCoal/HowCleanisYourCloud.pdf>
31. How will the EU's reform adapt data protection rules to new technological developments? *Evropská komise* [online]. 2012 [cit. 2013-06-07].
Dostupné z: http://ec.europa.eu/justice/newsroom/data-protection/news/120125_en.htm

32. Jak reforma ochrany údajů v EU usnadní mezinárodní spolupráci? *Evropská komise* [online]. 2012 [cit. 2013-06-08].
Dostupné z http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CDEQFjAA&url=http%3A%2F%2Fec.europa.eu%2Fjustice%2Fdata-protection%2Fdocument%2Freview2012%2Ffactsheets%2F5_cs.pdf&ei=-2uyUYbXCOWQ7Abrm4HwDA&usg=AFQjCNGVc5M8sMD10KoIkML4Fe6kwSm3kg&bvm=bv.47534661,d.ZGU
33. Mark Zuckerberg. *Forbes* [online]. [2013] [cit. 2013-03-31].
Dostupné z: <http://www.forbes.com/profile/mark-zuckerberg/>
34. Nastavení. *Chrome* [online]. [2013] [cit. 2013-06-06].
Dostupné z: <chrome://settings/content>
35. New net rules set to make cookies crumble. *NEWS Technology. BBC* [online].
© 2013 [cit. 2013-06-06]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/news/technology-12668552>
36. O behaviorálním cílení reklamy. *Your online choices* [online]. [2013] [cit. 2013-04-01]. Dostupné z: <http://www.youronlinechoices.com/cz/o-behavioralnim-cileni-reklamy>
37. Ochrana osobních údajů. *EUR-Lex* [online]. [2010] [cit. 2013-02-24].
Dostupné z: http://eur-lex.europa.eu/cs/dossier/dossier_02.htm
38. Pojem Internet. *ABZ slovník cizích slov* [online]. © 2005-2006 [cit. 2013-02-18].
Dostupné z: <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/internet>
39. Press Release 4 March 2013. In: *L'Association Européenne pour la défense des Droits de l'Homme (AEDH)* [online]. 2013 [cit. 2013-06-10].
Dostupné z: <http://www.aedh.eu/AEDH-reaffirms-that-personal-data.html>
40. Proslov Frederika Zuiderveena Borgesia v Evropském parlamentu ze dne 10. února 2012. The reform of the EU Data Protection framework - Building trust in a digital and global world.
Dostupné z: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2170174
41. Přímý účinek směrnic [online]. [2012] [cit. 2013-06-06].
Dostupné z: http://www.uni-regensburg.de/Einrichtungen/ZSK/Tschechische_Rechtssprache/EvropskePravo/Chapter3/Block3/content.html

42. Quantitative Estimates of the Demand for Cloud Computing in Europe and the Likely Barriers to Up-také. *IDC Analyse the Future* [online]. 13.7.2012 [cit. 2013-06-06].
Dostupné z: http://ec.europa.eu/information_society/activities/cloudcomputing/docs/quantitative_estimates.pdf
43. SPECIAL EUROBAROMETER 359: Attitudes on Data Protection and Electronic Identity in the European Union. *Evropská komise* [online]. 2011 [cit. 2013-06-07].
Dostupné z: ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_359_en.pdf

Úřední dokumenty

44. Listina základních práv Evropské unie. In: Úřední věstník Evropské unie. 2007, č. 303, řada C. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/JOIndex.do?year=2007&serie=C&textfield2=303&Submit=Hledat&submit=Hledat&ihmlang=cs>
45. Konsolidované znění Smlouvy o fungování Evropské unie (dále jen „SFEU“), čl. 16. In: Úřední věstník Evropské unie. 2010, č. 83, řada C. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/JOIndex.do?year=2010&serie=C&textfield2=83&Submit=Hledat&submit=Hledat&ihmlang=cs>
46. Úmluva o ochraně osob se zřetelem na automatizované zpracování osobních dat č. 108/1981, článek 2. In: Sběrka mezinárodních smluv. 2001, č. 115. Dostupné z: http://conventions.coe.int/Default.asp?pg=Treaty/Translations/TranslationsChart_en.htm#108
47. Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 45/2001 ze dne 18. prosince 2000 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů orgány a institucemi Společenství a o volném pohybu těchto údajů (Nařízení č. 45/2001). In: Úřední věstník Evropské unie. 2000, č. 8, řada L. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/JOHtml.do?uri=OJ:L:2001:008:SOM:EN:HTML>
48. Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady 2012/0011 (COD) ze dne 25. ledna 2012 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů (Obecné nařízení o ochraně údajů), čl. 4 odst. 2. Dostupné z: http://ec.europa.eu/justice/newsroom/data-protection/news/120125_en.htm

49. Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady KOM(2011) 635 v konečném znění: O společné evropské právní úpravě prodeje [online]. Brusel, 11.10. 2011 [cit. 2013-06-06].
Dostupné z: http://ec.europa.eu/prelex/detail_dossier_real.cfm?CL=cs&DosId=200899
50. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES ze dne 24. října 1995 o ochraně fyzických osob v souvislosti se zpracováním osobních údajů a o volném pohybu těchto údajů (Směrnice o ochraně údajů), čl. 1. In: Úřední věstník Evropské unie. 1995, č. 281, řada L. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31995L0046:CS:NOT>
51. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2002/58/ES ze dne 12. července 2002 o zpracování osobních údajů a ochraně soukromí v odvětví elektronických komunikací (Směrnice o elektronických komunikacích). In: Úřední věstník Evropské unie. 2002, č. 201, řada L. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/JOHtml.do?uri=OJ:L:2002:201:SOM:EN:HTML>
52. Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/136/ES ze dne 25. listopadu 2009, kterou se mění směrnice 2002/22/ES o univerzální službě a právech uživatelů týkajících se sítí a služeb elektronických komunikací, směrnice 2002/58/ES o zpracování osobních údajů a ochraně soukromí v odvětví elektronických komunikací a nařízení (ES) č. 2006/2004 o spolupráci mezi vnitrostátními orgány příslušnými pro vymáhání dodržování zákonů na ochranu zájmů spotřebitele. In: Úřední věstník Evropské unie. 2009, č. 337, řada L. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/JOHtml.do?uri=OJ:L:2009:337:SOM:CS:HTML>
53. Zákon č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů, ve znění pozdějších předpisů
54. Zákon č. 127/2005 Sb. o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů (zákon o elektronických komunikacích), ve znění pozdějších předpisů
55. Stanovisko Pracovní skupiny č. 4/2007 k pojmu osobní údaje. In: Opinions and remmendations. 2007. Dostupné z: http://ec.europa.eu/justice/data-protection/article-29/documentation/opinion-recommendation/index_en.htm
56. Stanovisko Pracovní skupiny č. 2/2008 k přezkumu směrnice 2002/58/ES o soukromí a elektronických komunikacích (neboli ePrivacy Directive).

- In: Opinions and remmendations. 2008. Dostupné z: http://ec.europa.eu/justice/data-protection/article-29/documentation/opinion-recommendation/index_en.htm
57. Stanovisko Pracovní skupiny č. 1/2010 k pojmům „správce“ a „zpracovatel“.
In: Opinions and remmendations. 2010. Dostupné z: http://ec.europa.eu/justice/data-protection/article-29/documentation/opinion-recommendation/index_en.htm
58. Stanovisko Pracovní skupiny č. 2/2010 k internetové reklamě zaměřené na chování.
In: Opinions and remmendations. 2010. Dostupné z: http://ec.europa.eu/justice/data-protection/article-29/documentation/opinion-recommendation/index_en.htm
59. Stanovisko Pracovní skupiny č. 16/2011 k doporučení organizací EASA/IAB o osvědčených postupech při on-line behaviorálně cílené reklamě. In: Opinions and remmendations. 2011. Dostupné z: http://ec.europa.eu/justice/data-protection/article-29/documentation/opinion-recommendation/index_en.htm
60. Stanovisko Pracovní skupiny č. 01/2012 k reformě právních předpisů o ochraně osobních údajů ze dne 23. března 2012. In: Opinions and remmendations. 2012. Dostupné z: http://ec.europa.eu/justice/data-protection/article-29/documentation/opinion-recommendation/index_en.htm
61. Stanovisko Pracovní skupiny č. 4/2012 k výjimce z požadavku na souhlas s cookies. In: Opinions and remmendations. 2012. Dostupné z: http://ec.europa.eu/justice/data-protection/article-29/documentation/opinion-recommendation/index_en.htm
62. Stanovisko Pracovní skupiny č. 08/2012 poskytující další údaje týkající diskuse o reformě ochrany údajů. In: Opinions and recommendations. 2012. Dostupné z: http://ec.europa.eu/justice/data-protection/article-29/documentation/opinion-recommendation/index_en.htm
63. Rozhodnutí Komise ze dne 5. února 2010 o standardních smluvních doložkách pro předávání osobních údajů zpracovatelům usazeným ve třetích zemích podle směrnice Evropského parlamentu a Rady 95/46/ES.
Dostupné z: <http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=0CD0QFjAB&url=http%3A%2F%2Feur-lex.europa.eu%2FLexUriServ%2FLexUriServ.do%3Furi%3DOJ%3AL%3A2010%3A039%3A0005%3A0018%3ACS%3APDF&ei=MsSwUaWAA4eI4ATMyoDABg&usg=AFQjCNFJznYf6ItAnfD5ZbRzrTj4Ng8X4w&sig2=B2AfJXffQ6KXT4TJaj1Kmw&bvm=bv.47534661,d.bGE>

64. Stanovisko Rady EU ze dne 22. června 2012 č. 11326/12. Dostupné z: http://www.google.cz/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&sqi=2&ved=0CCwQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.gov.im%2Flib%2Fdocs%2Fodps%2F%2Fcouncil_euro_union_revised_regs_2206.pdf&ei=ZUWyUYKYFMiK4ATEmYGIaw&usg=AFQjCNFEnxobLLCJDWBDYjwRE0gYOBGvWg&bvm=bv.47534661,d.ZGU
65. Sdělení Komise Evropskému Parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů, č. KOM (2010) 609, Komplexní přístup k ochraně osobních údajů v Evropské unii. Eur-lex [online]. [2010] [cit. 2013-03-30]. Dostupné z: http://eur-lex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!DocNumber&lg=EN&type_doc=COMfinal&an_doc=2010&nu_doc=609, v konečném znění
66. Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů COM(2012) 529 final: Uvolnění potenciálu cloud computingu v Evropě [online]. Brusel, 27.9.2012 [cit. 2013-06-06]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/prelex/detail_dossier_real.cfm?CL=en&DosId=20199

Judikatura

67. Rozsudek Soudního dvora ze dne 6. listopadu 2003. Trestní řízení proti Bodil Lindqvist. Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce: Göta hovrätt - Švédsko. Věc C-101/01. In: Sběrka soudních rozhodnutí. 2003. Dostupné z: <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=cs&jur=C,T,F&num=C-101/01&td=ALL>
68. Rozsudek Soudního dvora ze dne 24. listopadu 2011. Scarlet Extended SA proti Société belge des auteurs, compositeurs et éditeurs SCRL (SABAM). Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce: Cour d'appel de Bruxelles - Belgie. Věc C-70/10. In: Sběrka soudních rozhodnutí. 2011. Dostupné z: <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=cs&jur=C,T,F&num=C-70/10&td=ALL>
69. Rozsudek Soudního dvora ze dne 9. března 2010. Evropská komise proti Spolkové republice Německo. Věc C-518/07. In: Sběrka soudních rozhodnutí. Dostupné z: <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?language=cs&jur=C,T,F&num=C-518/07&td=ALL>

70. Rozsudek Soudního dvora ze dne 4. prosince 1974. Yvonne van Duyn proti Home Office. Žádost o rozhodnutí o předběžné otázce: High Court of Justice, Chancery Division - Spojené království. Veřejný pořádek. Věc 41-74. In: Sběrka soudních rozhodnutí.

Dostupné z: <http://curia.europa.eu/juris/liste.jsf?pro=&lgrec=cs&nat=&oqp=&dates=&lg=&language=cs&jur=C%2CT%2CF&cit=none%252CC%252CCJ%252CR%252C2008E%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252C%252Ctrue%252Cfalse%252Cfalse&num=41%252F74&td=ALL&pcs=O&avg=&page=1&mat=or&jge=&for=&cid=596819>

PŘÍLOHY

Příloha 1

Schéma zjednodušeně znázorňuje fungování cloud computingu. Do virtuálního „mraku“ (neboli cloudu) jsou prostřednictvím internetu ukládána data z rozličných zařízení. Tato data jsou v cloudu uchovávána a uživatel k nim má přístup téměř z jakéhokoliv zařízení, které lze připojit k internetu.

Zdroj: <http://www.publicpolicy.telefonica.com/blogs/blog/2011/05/19/cloud-computing-isn%E2%80%99t-just-a-buzzword-2/>

Příloha 2

The screenshot shows the homepage of the Information Commissioner's Office (ICO) website. The browser address bar displays "www.ico.gov.uk". The page layout includes a navigation menu on the left with categories like "Home", "For the public", and "For organisations". The main content area features a header with the ICO logo and language options (Français, Español, Cymraeg). Below the header, there is a search bar and a "Quick links" section. The main content is divided into several sections: "We can help you" with links to find out what personal information is held about you, get official information from a public body, prevent unwanted nuisance telephone calls, and stop spam texts and unwanted SMS messages. There is also a "Find out how to" section with a link to request CCTV footage under the Data Protection Act. The "Latest news" section highlights two articles: "Medical receptionist prosecuted after unlawfully accessing patient's details" and "New survey highlights worrying lack of guidance from employers on use of personal devices". The "Information for organisations" section lists various topics such as the Data Protection Act, Electronic marketing, Freedom of Information Act, Environmental information, Cookies guidance, Decision notices, Guidance index, Register of data controllers, and Register (notify) under the Data Protection Act. At the bottom of the page, there is a banner for "Register your organisation for data protection" and a cookie consent message.

Jedná se o internetové stránky britského orgánu dozoru pro ochranu údajů, na nichž je formou „vyskakovacího okna“ v dolní části stránky uvedeno: „Umístili jsme do vašeho počítače cookies za účelem lepšího fungování těchto internetových stránek. Kdykoliv můžete toto nastavení změnit (odkaz na změnu nastavení). Pokud tak neučiníte, předpokládáme, že s tímto nastavením souhlasíte.“ Tímto britský orgán dozoru zakotvuje mechanismus opt-in, neboť předem uživatele na svých stránkách upozorňuje na ukládání souborů cookies a dává subjektu na výběr – buď budete pokračovat a souhlasíte, nebo změňte nastavení.

Zdroj: <http://www.ico.gov.uk/> 19.3.2013 v 11:15

NÁZEV PRÁCE V ANGLICKÉM JAZYCE

The protection of personal data on the Internet under European Union law

ABSTRAKT

The purpose of my thesis is to analyse a development of technologies in comparison with the protection of personal data on the internet under law of the EU. However, it would not be possible to describe every single technology and its reflection in law of the EU. Therefore, the thesis is mainly focused on two most significant internet technologies – cookies and cloud computing. The key for selection of the most important representative technologies was especially a frequency of their use.

The thesis is composed of two main chapters, each of them dealing with different aspects of the development of technologies in comparison with protection of personal data on the internet under law of the EU. Chapter One is introductory and defines basic terminology used in the thesis under applicable law of the EU. The chapter is subdivided into two parts. Part One describes personal data and its role in applicable law of the EU. Part Two deals with the specific technologies - cookies and cloud computing. This part particularly points out risks of these technologies and provides possible solutions.

Chapter Two analyzes the upcoming reform of data protection in EU. The chapter is mainly focused on proposal for General Data Protection Regulation, which could dramatically change the protection of personal data on the internet under law of the EU. The chapter consists of two parts which describe the same legal issues as the parts of the Chapter One but in light of the data protection reform. Therefore, both chapters consist of almost identical parts with the difference that the Chapter One reflects applicable data protection law of the EU with its problems and the Chapter Two explains how the data protection reform deals with those problems.

Although the main aim of the thesis was to analyse a development of technologies in comparison with the protection of personal data on the internet under law of the EU, it was necessary to summarize applicable law of the EU concerning the protection of personal data on the internet. Due to fragmented regulation of applicable law on the internet it was not a simple task. However, the thesis provides a simple

explanation of the data protection system on the internet in the EU and I hope it may help prospective students with an interest in this area.

The main purpose of this study was to analyse a development of technologies and compare it with the protection of personal data on the internet under law of the EU. I investigated my initial hypothesis concerning that applicable law of the EU lags behind the development of technologies. Subsequently, this hypothesis has been reached. I suggest that the upcoming reform of data protection in EU should be accepted as proposed by the Commission, but with some minor modifications. But generally, the reform is a step in the right direction.

SHRNUTÍ

Tato práce si klade za cíl zmapovat, jakým způsobem právní úprava ochrany osobních údajů na internetu podle práva EU reflektuje progresivní vývoj informačních technologií. Nelze však obsáhnout v rámci práce veškeré technologie, které nějakým způsobem do ochrany osobních údajů na internetu zasahují. Práce se tudíž podrobněji zaměřuje na dvě nejrozšířenější technologie - cookies a cloud computing. Klíčem pro výběr těchto technologií byla zejména četnost jejich využívání v prostředí internetu. Každá z těchto technologií skýtá jiná rizika pro ochranu osobních údajů, a proto na nich lze dobře demonstrovat tuto problematiku v praxi.

Práce se skládá ze dvou hlavních kapitol, z nichž každá zkoumá vývoj technologií ve vztahu k ochraně osobních údajů na internetu z jiného úhlu pohledu. První kapitola představuje a zároveň definuje základní terminologii v oblasti ochrany osobních údajů podle současného platného práva EU. Tato kapitola se dělí na dvě části. První část definuje osobní údaje a jejich postavení v platném právu EU (tzn. jejich právní zakotvení, institucionální zakotvení atd.). Druhá část se zaměřuje na rozbor specifických technologií – cookies a cloud computingu. Tato pasáž se věnuje především rizikům, která tyto technologie v prostředí internetu představují pro ochranu osobních údajů a shrnuje možná řešení těchto rizik.

Druhá kapitola analyzuje návrh reformy ochrany osobních údajů v EU. Jádrem této reformy je zejména návrh Obecného nařízení o ochraně údajů, jehož přijetí by pro ochranu osobních údajů na internetu v EU znamenalo zásadní změnu. Tato kapitola se skládá ze dvou částí, jež se zaměřují na stejné právní otázky jako části kapitoly první. Rozdíl ovšem spočívá v tom, že v kapitole druhé je na tyto otázky nahlíženo ve světle reformy ochrany osobních údajů. Tudíž, obě kapitoly se skládají v podstatě z identických částí, ale kapitola první reflektuje platné právo ochrany osobních údajů v EU s jeho problémy a kapitola druhá představuje reformu ochrany osobních údajů a ukazuje, jak se vyrovnala (či nikoliv) s problémy platného práva EU.

Ačkoliv je hlavním cílem této práce analyzovat vývoj technologií a srovnat je s úpravou ochrany osobních údajů na internetu podle práva EU, bylo nutné zároveň provést alespoň stručné shrnutí platného práva EU v této oblasti. Z důvodu roztříštěnosti právní úpravy v oblasti internetu však nebylo vůbec jednoduché takové shrnutí provést. Nicméně nakonec se to podařilo a práce obsahuje zjednodušenou systematiku ochrany

osobních údajů na internetu podle práva EU. Vzhledem k tomu, že v českém jazyce neexistuje publikace, která by ochranu osobních údajů na internetu podle práva EU obsahovala, věřím, že by práce mohla být přínosem pro české čtenáře se zájmem o tuto oblast práva.

Hlavním cílem práce však bylo srovnat vývoj technologií ve vztahu k úpravě ochrany osobních údajů na internetu podle práva EU. Postupovala jsem tím způsobem, že jsem prověřovala svou hypotézu, že platné právo týkající se ochrany osobních údajů zaostává za progresivním vývojem technologií a nestačí tedy pružně reagovat na nové trendy. Po zkoumání názorů vědecké obce, stanovisek Pracovní skupiny apod. jsem dospěla k názoru, že tato má hypotéza byla správná. Řešení nedostatků platné úpravy ochrany osobních údajů spatřuji v navržené reformě ochrany osobních údajů. K posílení ochrany osobních údajů na internetu by bylo žádoucí přijetí návrhu Obecného nařízení o ochraně údajů ve znění navrženém Evropskou komisí ale s drobnými úpravami. Nicméně obecně představuje reforma ochrany osobních údajů pro EU krok správným směrem.

KLÍČOVÁ SLOVA

- Ochrana osobních údajů – Internet – Evropská unie
- The protection of personal data – Internet – European Union